

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Дебіторська заборгованість: суть, види та вплив на фінансовий стан підприємства за матеріалами ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ», селище Сатанів, Хмельницький район, Хмельницька область

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

КВРФБС 021152.01.13.00

Виконала студентка IV курсу, група ФБС-21-1
Шифр

Підпис

Іванна СТАЙОХА
Ім'я, ПРЕЗВИЩЕ

Керівник старший викладач

Підпис

Тетяна ГОРДЕЄВА
Ім'я, ПРЕЗВИЩЕ

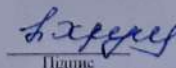
Нормоконтролер

Підпис

Олександр ПРАДИМОВСЬКИЙ
Ім'я, ПРЕЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Назва

Підпис

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРЕЗВИЩЕ

12.06 2025
Дата

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Рівень вищої освіти бакалавр
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування
Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри ФБСС
Ніла ХРУЩ *h. xru*
10. 02 2025

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Стайохи Іванни Олександрівни

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи: Дебіторська заборгованість: суть, види та вплив на фінансовий стан підприємства за матеріалами ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ», селище Сатанів, Хмельницький район, Хмельницька область.

Керівник роботи Гордєєва Тетяна Анатоліївна, старший викладач
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 07.02.2025 № 23 (додаток № 5)

2 Строк подання студентом роботи на кафедру до 07.06.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ»

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

- 1 Теоретико-організаційні основи дебіторської заборгованості підприємства
- 2 Аналітико-практичні аспекти дебіторської заборгованості підприємства

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Підходи до визначення сутності поняття «дебіторська заборгованість»
2. Класифікація дебіторської заборгованості за різними критеріями
3. Місце дебіторської заборгованості в сукупності показників оцінювання ліквідності підприємства
4. Місце дебіторської заборгованості в сукупності показників оцінювання ділової активності підприємства
5. Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємств за розмірами та видами діяльності у 2021–2023 роках
6. Порівняння дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств України у 2021–2023 роках
7. Основні показники діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022–2024 рр.
8. Показники ділової активності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022–2024 рр.

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

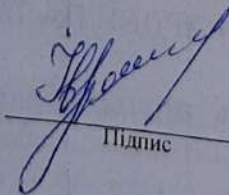
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

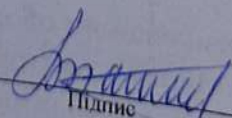
Назва розділів (етапів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.04.2025	Виконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 25.04.2025	Виконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2025	Виконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2025	Виконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 14.06.2025	Виконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 18.06.2025	

Студент

Підпис

Іванна СТАЙОХА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Тетяна ГОРДЕЄВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студент Стайоха Іванна Олександрівна, IV курс, ФБС-21-1
 Прізвище, ім'я, по батькові, курс, група

Керівник Гордєєва Тетяна Анатоліївна, старший викладач
 Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Тема роботи Дебіторська заборгованість: суть, види та вплив на фінансовий стан підприємства за матеріалами ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ», селище Саганів, Хмельницький район, Хмельницька область

Ключові слова: дебіторська заборгованість, фінансовий стан підприємства, платіжна дисципліна

Мета роботи поглиблення теоретико-методичних засад щодо сутності дебіторської заборгованості, її видів та впливу на фінансовий стан підприємства

Предмет дослідження теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо обслуговування дебіторської заборгованості підприємства

Об'єкт дослідження дебіторська заборгованість підприємства

За результатами дослідження сформульовані такі висновки Боргові відносини в умовах інтенсивної конкуренції та непередбачуваного зовнішнього середовища набули багатогранності проявів. Як наслідок даних явищ постає гостра нестача оборотних активів, котра супроводжується нераціональністю використання. Дебіторська заборгованість виступає одним із ключових аспектів діяльності сучасних вітчизняних підприємств. Зростання обсягів відтермінованих розрахункових операцій вимагає від підприємства ефективних інструментів контролю за обсягами та структурою дебіторської заборгованості. Вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства є різноплановим. Неконтрольоване накопичення боргів дебіторі знижує ліквідність підприємства, негативно впливає його платоспроможність та ділову активність, вимагає додаткових зусиль для повернення заборгованих покупцями коштів. Тому головним аспектом ефективної роботи з дебіторською заборгованістю є здійснення постійного контролю за станом оплати покупцями виставлених їм рахунків. Надскладні умови функціонування підприємств посилюють кризу заборгованості. Дебіторська заборгованість займає найбільшу – більше 50% – частку у структурі оборотних активів підприємств України. Дослідження фінансового стану ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ», показало, що підприємство знаходиться у стані нормальної фінансової стійкості. Зазначимо також від'ємне значення у дослідженому періоді таких показників як власний капітал та власні оборотні кошти, що свідчить про значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Єдиним позитивом є той факт, що позикові джерела є довгостроковими зобов'язаннями і підприємство має час для маневру на їх обслуговування та погашення в майбутньому.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку Головне завдання по роботі із дебіторською заборгованістю – недопущення її накопичення у значних обсягах, відсутність контролю за термінами платежів, прострочення виконання договірних зобов'язань контрагентами. А отже і наростання нестачі коштів, на які розраховувало підприємство, виникнення потреби у кредитних коштах на покриття нестачі оборотних активів для забезпечення виробничого циклу.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи складає 55 сторінок, що містять 19 таблиць та 10 рисунків. Список використаних джерел нараховує 41 найменування.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 06.06.2025 р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи з 18.06.2025 р.

Студент І.О.Стайоха
 Ініціали, прізвище, підпис

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-організаційні основи дебіторської заборгованості підприємства	7
1.1 Дебіторська заборгованість підприємства: суть, види та причини виникнення	7
1.2 Вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства та завдання її оптимізації	13
2 Аналітико-практичні аспекти дебіторської заборгованості підприємства	20
2.1 Аналіз сучасного стану дебіторської заборгованості підприємств в Україні та фінансово-господарської діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 роках	20
2.2 Напрями вдосконалення обслуговування дебіторської заборгованості на основі аналізу дебіторської заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 роках	40
Висновки	48
Список використаних джерел	51
Додатки	56

Вступ

В умовах пандемії та воєнного стану загострилась конкурентна боротьба, нестабільність внутрішнього та зовнішнього економічного середовища значно ускладнила і без того напружені боргові взаємовідносини між підприємствами. Боргові відносини в умовах інтенсивної конкуренції та непередбачуваного зовнішнього середовища набули багатогранності проявів. Як наслідок даних явищ постає гостра нестача оборотних активів, котра супроводжується нерациональністю використання. Дебіторська заборгованість виступає одним із ключових аспектів діяльності сучасних вітчизняних підприємств. Зростання обсягів відтермінованих розрахункових операцій вимагає від підприємства ефективних інструментів контролю за обсягами та структурою дебіторської заборгованості. Отже, дебіторська заборгованість здійснює неоднозначний вплив на діяльність підприємства, тому вищевикладене обумовлює актуальність дослідження суті, видів та впливу дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства.

Вивченню сутності та впливу дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства присвячені праці таких зарубіжних та вітчизняних вчених, як Хітчінг К., Стоун Д., Боді З., Бланк І.О., Бутинець Ф. Ф., Волошина В.В., Гнатенко Є.П., Матицина Н.О., Черненко Л.В., Храпкіна В.В. та інші. Разом із тим, низка питань залишається дискусійною, тому актуальними є дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів дебіторської заборгованості та її впливу на фінансовий стан підприємств.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад щодо сутності дебіторської заборгованості, її видів та впливу на фінансовий стан підприємства.

Відповідно меті дослідження були поставлені такі завдання:

– узагальнити теоретичні положення щодо сутності поняття «дебіторська заборгованість»;

- з'ясувати теоретико-методичні основи впливу дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства;

- здійснити аналіз сучасного стану дебіторської заборгованості підприємств в Україні та фінансово-господарської діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ»;

- окреслити основні напрямки вдосконалення обслуговування дебіторської заборгованості підприємств.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є дебіторська заборгованість підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо обслуговування дебіторської заборгованості підприємства.

Під час дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: абстрактної логіки, декомпозиції, якісного аналізу – для критичного вивчення сутності поняття «дебіторська заборгованість»; статистичного та порівняльного аналізу, узагальнення, синтезу – для оцінювання стану дебіторської заборгованості підприємств; графічного зображення даних – для наочного відображення фінансово-економічних показників діяльності суб'єктів господарювання.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні статистичні матеріали, монографічні дослідження, наукові публікації провідних вчених стосовно засад дебіторської заборгованості, інформаційні ресурси мережі Інтернет, фінансова звітність ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 55 сторінок. Робота містить 19 таблиць, 10 рисунків та 4 додатки. Список використаних джерел складається із 41 найменування.

1 Теоретико-організаційні основи дебіторської заборгованості підприємства

1.1 Дебіторська заборгованість підприємства: суть, види та причини виникнення

В ринковій економіці заборгованість виступає важливим елементом, що пов'язує між собою ланки економічного ланцюжка обміну «товар – гроші – товар». Оскільки обмінний рух товарів та грошових потоків не відбувається одномоментно, у відносинах між контрагентами в глобалізованій економіці постачання товарів та здійснення розрахунків не співпадають, саме тому виникають заборгованості: дебіторська та кредиторська. В даному дослідженні нас цікавитиме саме дебіторська заборгованість, яка виникає в разі постачання підприємством продукції, товарів, робіт чи послуг із відтермінуванням оплати за них з боку їх покупця. Суб'єкти господарювання з метою забезпечення безперервності процесу реалізації своєї продукції та запобігання переповнення товарами складів обирають формування на балансі дебіторської заборгованості із встановленням чітких умов надання відтермінування оплати та конкретних дат проведення платежів.

В основі поняття дебіторської заборгованості лежить термін «дебітор» (від латинського *debitum* – борг, обов'язок). Отже, дебіторська заборгованість – це борг, що має бути повернутий підприємству [27].

Дебіторська заборгованість, що у міжнародній практиці має назву «Accounts Receivable» [40], являє собою суми, котрі нараховуються підприємству від покупців за його товари, роботи, послуги, продані в борг. Інакше кажучи, дебіторська заборгованість на балансі підприємства враховується як актив, проте з меншою ліквідністю, ніж грошові кошти. Адже має пройти час відтермінування платежу, наданий покупцю, щоб даний вид

активу перетворився на грошові кошти на рахунку. У контексті формування такого виду відносин із контрагентами у підприємства з'являються дебітори. «Дебітор, або боржник – юридична чи фізична особа, яка має грошову або майнову заборгованість підприємству, організації чи установі» [21].

Трактування поняття «дебіторська заборгованість» можна знайти у нормативно-правовій базі, а також тлумаченню даного поняття в науковій економічній літературі присвячена низка праць (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення сутності поняття «дебіторська заборгованість»

Автор	Визначення
Нормативна база	
НП(С)БО 10	«дебіторська заборгованість - це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [29]
IFRS 15 «Виручка за договорами з клієнтами»	«дебіторська заборгованість являє собою безумовне право компанії на відшкодування від покупця. При цьому безумовним правом на компенсацію є тоді, коли для отримання компенсації необхідний лише плин часу» [24]
МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»	«дебіторська заборгованість - визначається як фінансовий актив» [22]
МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»	«позики та дебіторська заборгованість – це непохідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку [23]
Наукова література	
Бутинець Ф. Ф.	«дебіторська заборгованість - сума заборгованостей підприємств на певну дату» [4]
Гуня В.О.	«дебіторська заборгованість - один із найважливіших складників кредитної діяльності підприємства, один з елементів для розрахунку показників її результативності» [8]
Гнатенко Є.П. Волошина В.В.	«Дебіторська заборгованість – це елемент оборотних коштів, її зменшення знижує коефіцієнт покриття. Тому необхідно вирішувати завдання не тільки зниження дебіторської заборгованості, але також її збалансованості з кредиторською» [6]
Майборода О. Є., Косарева І. П., Корабейнікова І. О.	«Дебіторська заборгованість – це наслідок цивільних зобов'язань, що виникають у результаті визначеної угоди, результатом чого є виникнення товарних і грошових зобов'язань» [18]
Матицина Н.О.	«Розмір неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед підприємством після настання встановленого договором строку їх оплати» [19]
Лисак О. П.	«Показник фінансового стану підприємства, що вказує на суму заборгованості на користь підприємства на певний термін за наданий комерційний та споживчий кредити покупцям, а також як суму авансу для постачальників, щодо яких у підприємства з'являється майнове документально підтвержене право вимоги оплати боргу» [15]

Джерело: складено на основі [4, 6, 8, 15, 18, 19, 22, 23, 24, 29]

Як бачимо автори підходять до розгляду та трактування поняття дебіторської заборгованості з різних точок зору. Загалом, можна застосовувати економічний, обліковий та юридичний підхід до аналізу сутності дебіторської заборгованості (рисунок 1.1).

Рисунок 1.1 – Групування підходів до сутності дебіторської заборгованості (узагальнено на основі [4, 6, 8, 15, 18, 19, 22, 23, 24, 29])

Отже, проведений аналіз положень з нормативно-правових документів та дослідження думок вчених економістів щодо сутності поняття «дебіторська заборгованість», дозволяє зробити наступне узагальнення: дебіторська заборгованість може розглядатись як виникнення боргових прав (вимог) на тимчасово залучені активи, основою чому слугує документарне підтвердження.

Багатогранність дебіторської заборгованості можна розглядати через призму різних аспектів (рисунок 1.2).

Дебіторська заборгованість	
Юридичний аспект	Розглядається як невиконане грошове зобов'язання
Бухгалтерський аспект	Розглядається як об'єкт бухгалтерського обліку
Економічний аспект	Розглядається як товарний кредит, що надається підприємством
Комерційний аспект	Сума боргів, зумовлена тимчасовим часовим розривом
Фінансовий аспект	Оборотний актив, що впливає на ліквідність та платоспроможність та підвищує ризик втрат
Вартісний аспект	Формується за рахунок оборотного капіталу та впливає на ринкову вартість підприємства

Рисунок 1.2 – Сутність дебіторської заборгованості в контексті різних трактувань (згруповано на основі [7, 16, 38, 39])

Дієвим методом у вивченні даного доволі складного економічного та правового явища виступає класифікація дебіторської заборгованості, котра дає можливість для виявлення причин її виникнення та існування, а також складу дебіторської заборгованості в статтях активу балансу підприємства.

Дебіторську заборгованість класифікують за певними критеріями, що наведені їх у таблиці 1.2.

Отже, практична потреба у класифікації дебіторської заборгованості обумовлена тим, що наявність класифікації забезпечує групування та систематизацію інформації про заборгованість контрагентів-покупців залежно від термінів, цільової спрямованості, використання тощо. Класифікація допомагає визначити напрями роботи із погашення заборгованості дебіторами,

оптимальні співвідношення окремих статей, вибір методів планування, контролю і моделювання відповідних управлінських рішень.

Таблиця 1.2 – Класифікація дебіторської заборгованості за різними критеріями

Класифікаційні критерії	Види дебіторської заборгованості	
1	2	
за терміном погашення	поточна	«виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [29]
	довгострокова	«не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу» [29]
за формою погашення	монетарна	«дебіторська заборгованість, погашення якої відбудеться грошовими коштами або їхніми еквівалентами» [29]
	немонетарна (товарна)	«дебіторська заборгованість, погашення якої відбудеться у товарній формі» [29]
за своєчасністю оплати дебіторами	нормальна	«дебіторська заборгованість, термін оплати якої не настав» [27]
	прострочена (сумнівна)	«дебіторська заборгованість, котру боржник не оплатив у термін, встановлений договором» [27]
	безнадійна	«дебіторська заборгованість, за якою минув термін позовної давності» [27]
за відображенням по рахунках обліку [5]	заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду	
	довгострокові векселі одержані	
	короткострокові векселі одержані	
	розрахунки з покупцями та замовниками	
	розрахунки з різними дебіторами: за видами авансами, з підзвітними особами, за нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, з державними цільовими фондами, за операціями з деривативами	

Джерело: складено на основі [5, 27, 29]

До найбільш поширених причин виникнення дебіторської заборгованості вчені-економісти відносять, наприклад, такі: «погіршення загального економічного стану більшості підприємств України; нестача коштів у клієнтів чи контрагентів або зниження рівня їх платоспроможності; порушення розрахунково-платіжної системи відносин контрагентом; стрімке зростання інфляції і подальше знецінення національної грошової одиниці; встановлення банками високих процентних ставок, що унеможливило і ускладнило отримання

підприємствами кредитів, особливо довгострокових; зниження грошових залишків та інвестиційних накопичень у підприємств; недосконалість процедури стягнення заборгованості з клієнтів; проведення поверхового, а не глибокого аналізу дебіторської заборгованості на підприємствах і нехтування результатами даного аналізу» [20].

Відмітимо, що в ідеальному функціональному середовищі підприємство не повинно мати дебіторської заборгованості, проте на практиці в умовах ринкової економіки неможливо вести фінансово-господарську діяльність без утворення такої іммобілізованої у дебіторські борги частини ресурсів. В першу чергу, тут відіграють значення внутрішні для кожного підприємства обставини, адже постачаючи продукцію покупцям в кредит, воно сподівається збільшити обсяг реалізації, забезпечити лояльність клієнтів – це обумовлено збутовою політикою. Ефективна політика кредитування своїх покупців може бути дуже вагомою перевагою над конкурентами. Проте, з іншого боку, контрагенти-постачальники також вимагають передоплати під час поставки сировини, матеріалів і товарів, котрі необхідні для ведення виробничо-комерційної діяльності. Отже, завдання підприємства шукати і знаходити баланс між закупкою ресурсів з передплатою та продажем своєї продукції із відстроченням платежів.

Ризиками непогашення дебіторської заборгованості можуть бути, наприклад: «неплатоспроможність контрагентів або неможливість виконати свої зобов'язання на дату виникнення обов'язку з оплати; низька платіжна дисципліна контрагентів – дебіторів; відсутність попередньої перевірки репутації та благонадійності клієнтів; стан договірної та розрахункової дисципліни на підприємстві; форс-мажорні обставини тощо» [33].

Таким чином, в умовах сьогодення дебіторська заборгованість набуває все більшого поширення та розглядається як важливий інструмент, що сприяє прискоренню реалізації продукції між різними учасниками господарських відносин.

1.2 Вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства та завдання її оптимізації

Фінансовий стан підприємства можна оцінювати за допомогою різних груп показників, наприклад, показники ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності і рентабельності, котрі характеризують ступінь досягнення результату діяльності підприємства – отримання прибутку. Оскільки, дебіторська заборгованість належить до оборотних активів підприємства, то вона виступає напрямом вкладення коштів в активи, з метою забезпечення безперебійного функціонування підприємства. Вплив на показники та результати діяльності підприємства та його фінансово-майновий стан дебіторської заборгованості важко переоцінити. Зокрема, це формування згаданих вище показників, насамперед, ліквідності, платоспроможності, ділової активності тощо.

Загалом, під ліквідністю розуміється здатність активу швидко перетворюватись на грошові кошти. Отже, «під ліквідністю підприємства варто розуміти його спроможність швидко реалізувати активи й одержувати гроші для оплати зобов'язань, тобто це співвідношення величини ліквідних активів і поточної заборгованості» [30].

На рисунку 1.2 продемонстровано місце дебіторської заборгованості в системі показників ліквідності підприємства.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності сигналізує, яку частину поточних зобов'язань може покрити сума абсолютно ліквідних активів, тобто скільки грошових коштів на балансі підприємства покриває короткострокові зобов'язання перед кредиторами підприємства. Коефіцієнт швидкої ліквідності сигналізує, яку частину поточних зобов'язань може покрити сума абсолютно та швидко ліквідних активів, тобто усіх оборотних активів за виключенням запасів. Загальний коефіцієнт ліквідності сигналізує, яку частину поточних зобов'язань може покрити сума усіх оборотних активів.

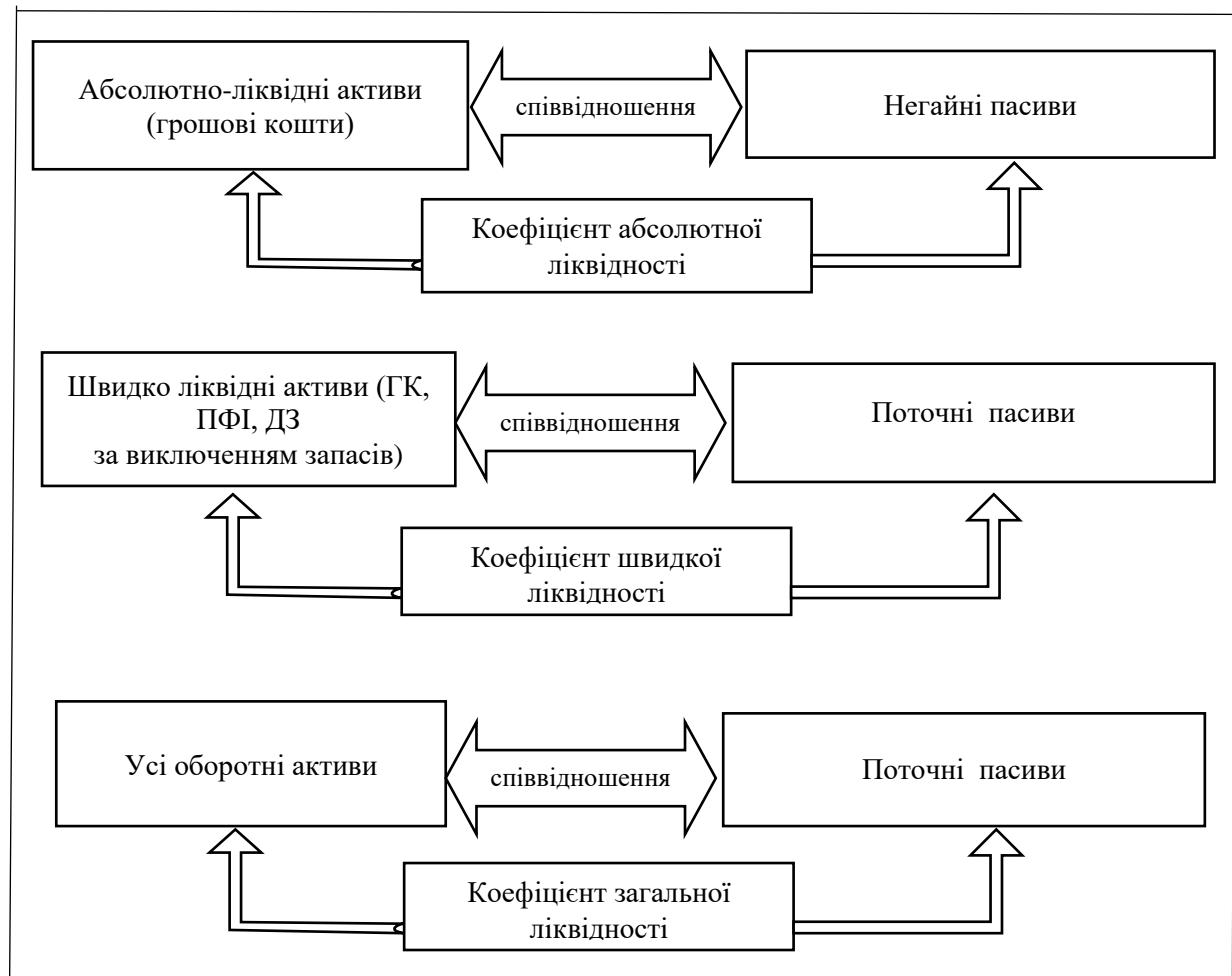

Рисунок 1.3 – Місце дебіторської заборгованості в сукупності показників оцінювання ліквідності підприємства (згруповано на базі [4, 5, 12, 17])

Отже, дебіторська заборгованість маючи ступінь ліквідності між грошовими коштами та виробничими запасами, виступає проміжним джерелом для перетворення на грошові кошти для погашення поточних зобов'язань. Важливим тут виступає узгодження в часі термінів сплати боргів дебіторів та настання строку погашення кредиторської заборгованості.

Ліквідність балансу визначається співвідношенням між групами активів та пасивів з огляду забезпечення можливості реалізації продукції у визначені терміни для погашення зобов'язань. Ліквідність балансу визначається рівнем покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення котрих в грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань.

Наявність дебіторської заборгованості є логічним наслідком господарювання підприємства, а от оптимізація її обсягу та структури виступає

пріоритетом з метою недопущення наростання кризи неплатежів. Погашення дебіторської заборгованості у наперед визначені терміни, недопущення її збільшення вище гранично-допустимої межі є кроками на шляху подолання дефіциту оборотного капіталу.

Поняття «платоспроможність підприємства» трактують як його «здатність вчасно і повністю сплачувати за своїми зобов'язаннями, які впливають із торговельних, кредитних чи інших операцій грошового характеру» [12]. Оскільки, дебіторська заборгованість є один із видів оборотних активів підприємства, то логічно, що вона безумовно впливає на платоспроможність підприємства. Однак, визначальними в цьому випадку є не величина заборгованості, а її співвідношення із величиною та складом відповідних груп зобов'язань, що мають бути погашенні за рахунок перетворення такої заборгованості в грошові кошти.

На рисунку 1.3 продемонстровано місце дебіторської заборгованості в системі показників платоспроможності підприємства.

Рисунок 1.4 – Місце дебіторської заборгованості в сукупності показників оцінювання платоспроможності підприємства (згруповано на базі [4, 5, 12, 17])

Знову ж таки дебіторська заборгованість являється потенційним джерелом отримання грошових коштів для оплати заборгованості перед кредиторами. В разі коли вона погашається за визначеним графіком, то підприємство може очікувати надходження платежів від дебіторів та використання цих коштів для оплати рахунків кредиторів. А от якщо дебіторська вже перейшла в групу сумнівної чи, що ще гірше – безнадійної, тоді така дебіторська заборгованість стає джерелом проблем з іммобілізованими активами, а не джерелом отримання грошових коштів.

У забезпеченні платоспроможності та врівноваженого фінансового стану важливо постійно співставляти дебіторську та кредиторську заборгованості. Фінансові служби повинні постійно стежити за цим співвідношенням, оскільки суттєве переважання дебіторської заборгованості загрожує надмірною іммобілізацією ресурсів, що потребуватиме залучення додаткових коштів для платежів, термін яких наступив, а перевищення кредиторської призводить до кризи неплатоспроможності підприємства. «Дебетове сальдо – перевищення загальної суми поточної дебіторської заборгованості над сумою кредиторської заборгованості» [34]. Даний показник сигналізує, що частина оборотних активів підприємства вилучена з обороту та перейшла в оборот його дебіторів.

Конкуренція на ринку не стихає і тільки посилюється в умовах криз, відповідно підприємствам потрібно покращувати репутацію та усувати негативний вплив факторів на свою ділову активність.

На думку Колісник О.П. «сутність ділової активності підприємства полягає у підвищенні ефективності використання ресурсів господарської діяльності, темпи якої прямо пропорційно залежать від тактичних та стратегічних планів розвитку підприємства» [13].

Ділова активність визначає рівень стабільності фінансового середовища, кредитоспроможність та стійкість займаного на ринку положення, відповідно, одна з конкурентних переваг, котра забезпечує стабільний попит з боку покупців є придбання їх у кредит чи на умовах оплати по частинах.

Аналіз ділової активності підприємства передбачає вивчення його здатності залучати фінансові ресурси з різноманітних джерел, раціонально їх використовувати, досягати стабільного прибутку та забезпечувати зростання власного капіталу. Обсяг дебіторської заборгованості визначається умовами взаєморозрахунків з контрагентами. Показники ділової активності, зокрема ті, що стосуються дебіторської заборгованості, слугують індикаторами ефективності господарювання (рисунк 1.5).

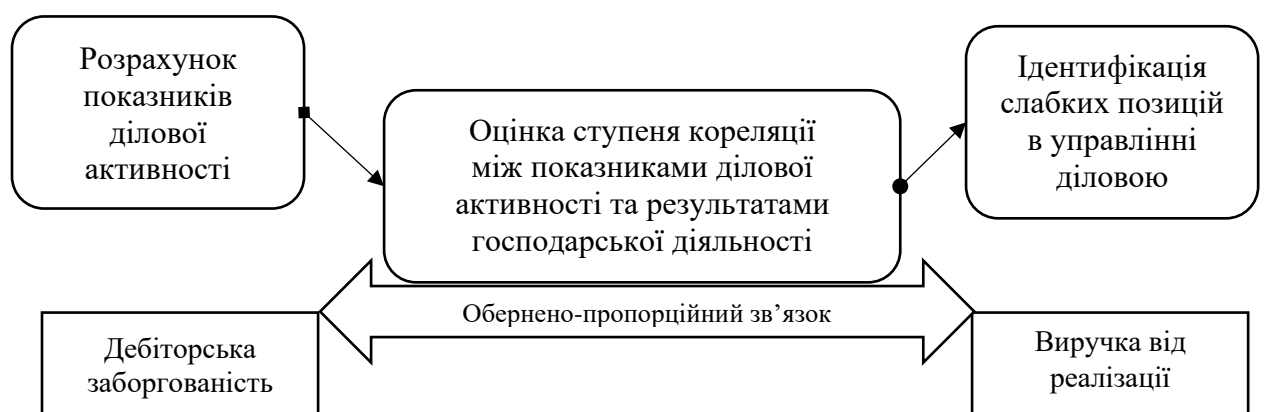

Рисунок 1.5 – Місце дебіторської заборгованості в сукупності показників оцінювання ділової активності підприємства (згруповано на базі [4, 5, 12, 17])

Розмір дебіторської заборгованості напряму залежить від встановлених умов та правил проведення розрахунків зі своїми покупцями. Якщо підприємство вимагає швидкої оплати, зменшуючи тим самим витрати на обслуговування дебіторської заборгованості та ризики виникнення безнадійної її форми, тоді збільшується дохідність та ймовірність прибутковості діяльності підприємства. Проте застосування такої агресивної політики реалізації щодо свої клієнтів-дебіторів спричинить зменшення покупців у майбутньому, через відмову тих, кому не зручні такі умови, а відповідно скоротиться виручка, дохідності та потенційна прибутковість. Навпаки, надання необґрунтованих знижок, не визначені чітко терміни здійснення платежів у поточному періоді спричиняють збільшення обсягів продажів та виручки, однак у довгостроковому періоді така збутова політика призведе до накопичення

сумнівної, а потім і безнадійної дебіторської заборгованості, збільшення витрат на обслуговування повернення коштів, зменшення реалізації, дохідності та потенційної прибутковості діяльності.

Прострочена дебіторська заборгованість спричиняє фінансові труднощі, котрі проявляються в нестачі фінансових ресурсів для фінансування купівлі необхідних виробничих запасів, фінансування виплати заробітної плати працівникам, а також генерує ризики непогашення боргів та зменшення потенційного прибутку. Окрім того, іммобілізація коштів у дебіторській заборгованості приводить до уповільнення загальної оборотності оборотного капіталу. Кожен суб'єкт господарювання прагне скорочення термінів погашення належних йому платежів.

Також маємо відзначити подвійну природу дебіторської заборгованості:

– по перше, її наявність свідчить про потенційне отримання доходів та підвищення ліквідності в разі оплати,

– по друге, підприємство може ефективно працювати не з будь-яким обсягом дебіторської заборгованості, оскільки вона є іммобілізованими коштами, вилученими з господарського обороту.

Саме тому завдання оптимізації дебіторської заборгованості тісно пов'язана з оптимізацією розмірів та забезпеченості інкасації заборгованості покупців.

У разі відтермінування платежів за проданий товар виникає часовий проміжок (лаг), протягом якого у виробника відсутні реальні грошові кошти для придбання ресурсів нового виробничого циклу. Для фінансування поточних потреб може використовуватись банківський кредит, однак це тягне подорожчання придбаних ресурсів і зростання собівартості майбутніх партій. Потенційно дебіторська заборгованість може генерувати додатковий дохід у вигляді штрафів, пені та неустойки від контрагента за протермінування дат погашення. Це дохідно-витратне співставлення є основою оптимізаційних розрахунків щодо дебіторської заборгованості. В процесі аналізу кожного конкретного випадку боргу дебітора, прорахунку доходів чи витрат щодо нього,

доцільно оперувати не лише кількістю днів відтермінування, а й оборотності запасів у цій відстрочці, тобто потрібно враховувати скільки разів можуть обернутись запаси за період існування на балансі дебіторської заборгованості. Це є альтернативним способом використання іммобілізованих у заборгованість ресурсів.

Оптимізація дебіторської заборгованості є ключовим елементом ефективного фінансового менеджменту будь-якого підприємства. Дебіторська заборгованість виникає внаслідок продажу товарів або надання послуг у кредит, тобто з відстрочкою платежу, і є невід'ємною частиною господарської діяльності. Проте її надмірне накопичення може призвести до низки негативних наслідків: дефіциту обігових коштів, порушення платіжної дисципліни, збільшення фінансових ризиків і навіть втрати фінансової стійкості.

Для запобігання таким ризикам підприємству необхідно впроваджувати ефективну систему роботи із дебіторською заборгованістю.

Цей процес передбачає такі види робіт:

- встановлення чіткої кредитної політики (визначення лімітів, термінів і умов оплати);
- постійний моніторинг стану розрахунків із контрагентами;
- сегментацію клієнтів за рівнем платоспроможності;
- застосування методів превентивного контролю (авансування, страхування ризиків);
- використання інструментів стягнення заборгованості (нагадування, штрафи, претензійна робота, факторинг тощо).

Оптимізована дебіторська заборгованість сприяє покращенню ліквідності, прискоренню оборотності активів, зменшенню втрат від безнадійних боргів і, як наслідок, забезпечує стабільність і прибутковість підприємства.

2 Аналітико-практичні аспекти дебіторської заборгованості підприємства

2.1 Аналіз сучасного стану дебіторської заборгованості підприємств в Україні та фінансово-господарської діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» в 2022-2024 роках

Досліджуваний період – 2022-2024 роки – увесь повністю проходив в умовах воєнного стану, а отже несприятливого зовнішнього економічного та безпекового середовища. Криза загострила питання платіжної дисципліни підприємств, що проявляється у зростанні боргових зобов'язань, зокрема і прострочених. Натомість, продаж товарів, робіт, послуг на умовах оплати частинами чи з відтермінуванням платежу, розглядається в якості конкурентної переваги у сучасних ринкових умовах, котра забезпечує підвищення попиту та стабільну реалізацію. Проте у зв'язку з цим виникає дебіторська заборгованість.

У 2022 році з початком повномасштабного вторгнення РФ економічна криза в Україні загострилась і макроекономічні показники демонстрували суттєве падіння. За даними Державної служби статистики у березні 2022 року лише 17% великих підприємств продовжували працювати, третина зуміла перейти на онлайн роботу, а решта призупинила діяльність [3].

2023 рік характеризувався стабілізацією в умовах адаптації до загроз і викликів негативного впливу воєнного стану. Проте вже починаючи з другого кварталу 2024 українська економіка почала сповільнюватись, адже повністю вичерпався ефект відновлення після кризового 2022 року. Падіння реального ВВП у 2022 році склало 28,8% , на цьому фоні 2023 рік продемонстрував зростання на 5,5% , проте вже за підсумками 2024 року зростання становило лише 2,9%.

Аналогічну тенденцію скорочення демонструють також й інші макроекономічні показниками. Наприклад, зростання промислового

виробництва у 2024 році сповільнилося до 3,6%, а за результатами 2023 року було зростання на 6,8%. Індекс промислового виробництва скоротився з 101,7% за станом на кінець 2021 року до 69,3% за станом на кінець 2024 року. Сповільнення економічного зростання позначається на перспективах відновлення економіки та досягнення хоча б довоєнного рівня. За підсумками 2024 року реальний ВВП відновився до 77,1% у порівнянні із 2021 роком.

За прогностичними оцінками у 2025 році очікується подальше уповільнення темпів зростання до 2,7%, що складе лише 79,2% від ВВП у 2021 році. Стримуючими факторами для прискорення відновлення економіки у 2025 є: «продовження активних бойових дій; нестабільна ситуація з енергопостачанням; збільшення імпорту природного газу через обстріли газовидобувної інфраструктури; збільшення виробничих витрат через зростання цін на енергоносії та девальвацію гривні; дефіцит робочої сили» [35].

За різними оцінками ринок нерухомості у 2022 році впав на 90%, і протягом двох років знаходився у стані тимчасового застою, проте вже у 2024 почав адаптуватися та формувати нові напрями пріоритетів бізнесу. Первинний сектор суттєво скоротився в порівнянні із довоєнним рівнем, однак обсяг виконаних будівельних робіт у 2023 році зріс на 25%, а у 2024 році лише на 15,5% – до 204,7 млрд грн. Обсяг будівельного ринку у 2024 році зріс на 14,6%, проте це на 45,2% менше ніж у 2021 році. Індекс будівельної продукції скоротився з 199,7% за станом на кінець 2021 року до 83,6% за станом на кінець 2024 року [35].

Активним трендом ринку нерухомості є орендний бум, відповідно компанії, що займаються наданням послуг оренди працюють з підвищеною інтенсивністю.

Розподіл підприємств, що ведуть операції з нерухомим майном (сектор L) за критерієм розмірами, наведено в таблиці 2.1.

Як бачимо з таблиці 2.1 частка підприємств, що працюють у секторі L, невелика – менше 10% – і більшість з них є представниками малого бізнесу.

Великих було всього 3 протягом 2022-2023 років, а у 2024 році кількість їх скоротилась до 2.

Таблиця 2.1 – Розподіл підприємств, що ведуть операції з нерухомим майном, України за розмірами у 2021–2023 роках

Роки	Кількість підприємств		У тому числі							
			Великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства		з них мікропідприємства	
	од.	%	од.	%	од.	%	од.	%	од.	%
Всього підприємств України										
2021	370834	100	610	0,2	17502	4,7	352722	95,1	304650	82,2
2022	261924	100	494	0,2	14783	5,6	246647	94,2	206213	78,7
2023	307852	100	512	0,2	14070	4,6	293270	95,2	254982	82,8
Секція L «Операції з нерухомим майном»										
2021	36093	100	3	0,001	329	0,9	35761	99,1	33182	91,9
2022	26508	100	3	0,001	262	1,0	26243	99,0	24116	91,0
2023	30630	100	2	0,001	259	0,8	30369	99,2	28340	92,5
у т.ч. 68.20 «Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна»										
2021	31262	100	2	0,001	286	0,9	30974	99,1	28641	91,6
2022	23276	100	2	0,001	233	1,0	23041	99,0	21112	90,7
2023	26769	100	2	0,001	223	0,8	26544	99,2	24673	92,2

Джерело: складено на основі [11]

Надскладні умови функціонування підприємств посилюють кризу заборгованості. Підтверджують дану тезу статистичні дослідження Державної служби статистики, котрі демонструють постійне зростання сум дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів вітчизняних підприємств (таблиця 2.2).

Так, у 2021 році сума загальної дебіторської заборгованості становила 5097,8 млрд грн, у 2022 році вона зросла до 5432,9 млрд грн, а в 2023 році вже склала 5861,6 млрд грн. Проте у відносному вимірі її частка скорочувалась протягом дослідженого періоду: з 60,6% у 2021 році до 57,5% у 2023 році. Дане скорочення відбувалось на фоні зростання питомої ваги такої складової оборотних активів як «грошові кошти та їх еквіваленти».

Отже, дебіторська заборгованість займає найбільшу – більше 50% – частку у структурі оборотних активів підприємств України.

Таблиця 2.2 – Структура оборотних активів підприємств України у 2021-2023 роках

Показники	2021		2022		2023	
	млрд грн	% в ОА	млрд грн	% в ОА	млрд грн	% в ОА
Оборотні активи, усього	8411,9	100	9024,3	100	10193,4	100
Запаси	2096,4	24,9	2239,3	24,8	2528,2	24,8
Поточні біологічні активи	36,2	0,4	44,8	0,5	44,2	0,4
ДЗ	5097,8	60,6	5432,9	60,2	5861,6	57,5
ПФІ	196,0	2,3	186,8	2,1	197,9	1,9
Грошові кошти та їх еквіваленти	631,1	7,5	723,5	8,0	1099,2	10,8
Витрати майбутніх періодів	60,4	0,7	63,6	0,7	65,7	0,6
Інші оборотні активи	294,1	3,5	333,5	3,7	396,7	3,9

Джерело: складено на основі [11]

Далі розглянемо динаміку дебіторської заборгованості в абсолютному та відносному вимірах (таблиця 2.3).

Отже, дебіторська заборгованість підприємств, що працюють у секторі L та за КВЕД 68.20 займає навіть більшу – більше 70% – частку у структурі оборотних активів середніх та малих підприємств досліджуваного сектору, а от щодо великих підприємств, то тут спостерігаємо стрімке зростання дебіторської заборгованості до більше як 90%.

Слід пам'ятати, що утворення дебіторської заборгованості одних підприємств супроводжується наростанням кредиторської заборгованості у інших – їх контрагентів. За таких обставин важливого значення набуває питання ефективного обслуговування як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей з метою повернення їх фінансових ресурсів та забезпечення нормального рівня їх платоспроможності.

Таблиця 2.3 – Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємств за розмірами та видами діяльності у 2021–2023 роках

Роки	Усього		Великі підприємства		Середні підприємства		Малі підприємства		з них, мікро-підприємства	
	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Всього підприємств України										
Оборотні активи										
2021	8411,9	100	2460,6	100	3287,4	100	2663,9	100	1399,8	100
2022	9024,3	100	2472,6	100	3361,4	100	3190,3	100	1683,5	100
2023	10193,4	100	2766,6	100	3905,0	100	3521,9	100	1894,6	100
Дебіторська заборгованість										
2021	5097,8	60,6	1476,2	60,0	1989,9	60,5	1631,6	61,2	925,4	66,1
2022	5432,9	60,2	1540,1	62,3	1954,1	58,1	1938,7	60,8	1100,7	65,4
2023	5861,6	57,5	1591,7	57,5	2191,0	56,1	2078,8	59,0	1208,2	63,8
Сектор L										
Оборотні активи										
2021	334,6	100	21,6	100	62,2	100	250,8	100	171,6	100
2022	355,5	100	21,8	100	46,7	100	287,0	100	199,1	100
2023	364,7	100	6,6	100	70,1	100	288,0	100	202,0	100
ДЗ										
2021	241,1	72,1	4,3	20,0	46,2	74,3	190,6	76,0	133,3	77,7
2022	259,8	73,1	5,7	26,2	34,3	73,4	219,8	76,6	156,6	78,7
2023	261,4	71,7	6,3	94,8	40,4	57,6	214,8	74,6	152,2	75,3
КВЕД 68.20										
Оборотні активи										
2021	266,8	100	6,0	100	58,9	100	201,8	100	141,2	100
2022	276,6	100	5,6	100	41,6	100	229,4	100	156,3	100
2023	281,9	100	6,6	100	47,0	100	228,3	100	153,1	100
ДЗ										
2021	205,0	76,8	3,7	61,5	44,2	75,1	157,0	77,8	111,6	79,1
2022	217,9	78,8	4,5	80,6	31,3	75,3	182,0	79,4	126,7	81,1
2023	215,6	76,5	6,3	94,8	33,8	72,0	175,5	76,9	117,4	76,7

Джерело: складено на основі [11]

У таблиці 2.4 наведено порівняння дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств за розмірами в розрізі видів економічної діяльності у 2021 році.

Таблиця 2.4 – Порівняння дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств України у 2021-2023 роках

Види економічної діяльності	Великі підприємства				Середні підприємства				Малі підприємства				Мікропідприємства			
	ДЗ		КЗ		ДЗ		КЗ		ДЗ		КЗ		ДЗ		КЗ	
	у млрд грн	%	у млрд грн	%	у млрд грн	%	у млрд грн	%	у млрд грн	%	у млрд грн	%	у млрд грн	%	у млрд грн	%
Всього підприємств України																
2021	1789	35,1	1883	45,4	962	18,9	854	20,6	855	16,8	675	16,3	1492	29,2	733	17,7
2022	1885	34,7	1929	44,1	1075	19,8	952	21,8	843	15,5	639	14,6	1630	30	855	19,5
2023	1922	32,8	2117	43,5	1144	19,5	988	20,3	922	15,7	799	16,4	1874	32	966	19,8
Сектор L																
2021	6,0	2,5	9,3	8,9	18,8	7,8	21,6	20,6	56,3	23,3	300,9	28,8	160,0	66,4	43,6	41,7
2022	7,4	2,9	7,2	6,4	21,6	8,3	19,1	16,9	59,5	22,9	34,5	30,5	171,3	65,9	52,2	46,2
2023	9,4	3,6	5,6	5,0	21,8	8,3	24,5	21,6	60,1	23,0	34,3	30,2	170,2	65,1	49,1	43,2

Джерело: складено на основі [11]

Як бачимо з даних у таблиці 2.4 по усіх підприємствах України більше всього заборгованості – як дебіторської, так і кредиторської – накопичилось у великих підприємств 30-40%, при чому переважала протягом 2021-2023 років саме кредиторська. У середніх підприємств сконцентровано до 20% обох заборгованостей, при чому переважає дебіторська. Малі підприємства накопичили близько 15% обох заборгованостей, при чому знову ж таки переважає дебіторська. Аналогічна ситуація спостерігається і щодо мікропідприємств.

Зовсім протилежний тренд демонструють підприємства сектору L «Операції з нерухомим майном»: найбільша концентрація заборгованостей 40-60% у мікропідприємств, з переважанням дебіторської. Далі з часткою у 20-30% йдуть малі підприємства, лише у 2021 році переважала кредиторська

заборгованість, а далі вже знову дебіторська. Середні підприємства сектору L накопичили близько 20% кредиторської та лише 7-8% дебіторської, при чому дебіторська переважала лише у 2022 році, а в двох інших перевага була за кредиторською. Великі підприємства, в силу своєї мало чисельності у даному секторі, накопичили зовсім мало заборгованості, і тенденції були такі нечіткі як і по середніх підприємствах.

Тепер розглянемо стан дебіторської заборгованості та мікрорівні, рівні окремого підприємства. ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» засновано 24.07.2012 на базі приватної власності засновника та кінцевого бенефіціарного власника – компанії «КОМПАНІЯ РАЙЗЕН МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ХОЛДИНГ ЛТД» [25].

Підприємство розташовано в одному із рекреаційних районів Хмельницької області, а саме у місцині під назвою «Подільська Швейцарія», що у селищі Сатанів. Основний вид діяльності ТОВ здійснюється за КВЕД 68.20 «Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна». Додаткові види, що пов'язані із рекреаційно-оздоровчими послугами, зокрема, 11.07 Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки, 77.21 Прокат товарів для спорту та відпочинку, 86.10 Діяльність лікарняних закладів, 93.11 Функціонування спортивних споруд, 55.10 Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування, 82.30 Організування конгресів і торговельних виставок [25].

ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» володіє корпоративними правами 7 компаній, з них 3 знаходяться в стадії припинення, котрі у сукупності формують «ARDEN PALACE» – унікальний санаторно-курортний комплекс (Додаток А).

Ґрунтуючись на інформації з фінансової звітності підприємства за 2022-2024 роки, що наведена в Додатках Б, В та Г розрахуємо основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» та представимо їх у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Основні показники діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+; -)			
	2022	2023	2024	абсолютне		відносне	
				2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Вартість майна, тис.грн	1607306	1680980	1853512	+73674	+172532	+4,6	+10,3
Власний капітал, тис.грн	(509445)	(799484)	(1188568)	+290039	+389084	+56,9	+48,7
Зареєстрований капітал, тис.грн	103854	110248	110248	+6394	0	+6,2	0
Основні засоби, тис.грн	44834	1236471	1185771	+1191637	-50700	+2657,9	-4,1
Дебіторська заборгованість, тис.грн	120823	110435	158481	-10388	+48046	-8,6	+43,5
Кредиторська заборгованість, тис.грн	15668	18715	15704	+3047	-3011	+19,4	-16,1
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	7,7	5,9	10,1	-1,8	4,2	-23,5	71,0
Чисельність працюючих, чол.	223	231	371	+8	+140	+3,6	+60,6
ФОП, тис. грн	2 987	51 900	69 928	+48913	+18028	+1637,5	+34,7
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	821	255760	385986	+254939	+130226	+31052,3	+50,9
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	504	226824	260421	+226320	+33597	+44904,8	+14,8
Співвідношення собівартості і чистого доходу від реалізації, %	61,4	88,7	67,5	+27,3	-21,2	+44,5	-23,9
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	47623	19468	141130	-28155	+121662	-59,1	+624,9
Рентабельність операційної діяльності, %	174,7	7,7	42,8	-166,9	+35,0	-95,6	+451,9
Чистий прибуток (збиток), тис.грн	(343455)	(188495)	(235603)	-154960	+47108	-45,1	+25,0

Джерело: розраховано автором

Проведений аналіз відповідних критеріїв для класифікації підприємств дає змогу зробити висновок, ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» належить до групи середніх підприємств, хоча у 2024 році відбулось зростання кількості працівників до 371 осіб і за наявної вартості активів (більше 20 млн євро), дане підприємство вже можна віднести до категорії великих підприємств.

Отже, загальна вартість майна підприємства постійно зростає: у 2023 р. на 73674 тис.грн або на 4,6%, а у 2024 р. вже на 172532 тис.грн або на 10,3%.

Однак, вартість власного капіталу підприємства протягом всього періоду набувала від'ємного значення, котре також зростало: у 2023 р. на 290039 тис.грн або на 56,9%, а у 2024 р. на 389084 тис.грн або 48,7%. Дана ситуація є дуже негативною для характеристики фінансового стану ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ». В той же час зареєстрований капітал був збільшений у 2023 р. на 6394 тис.грн або ж на 6,2%. У 2023 р. суттєво зросла вартість основних засобів на 1191637 тис.грн або на 2657,9%, проте вже у 2024 р. вони скоротились на 50700 тис.грн або ж на 4,1%. Протягом дослідженого періоду на балансі підприємства була як дебіторська, так і кредиторська заборгованість. Зазначимо, що обсяги дебіторської заборгованості в декілька – від 5 до 10 – разів перевищують кредиторську, тобто підприємство залучає менше позикових ресурсів від контрагентів, ніж реалізує послуг із відстроченням платежу. Дебіторська заборгованість у 2023 р. скоротилась на 110435 тис.грн або ж на 8,6%, а у 2024 р. суттєво зросла на 48046 тис.грн або на 43,5%. Кредиторська заборгованість демонструвала протилежну динаміку: зросла у 2023 р. на 3047 тис.грн або на 19,4% і у 2024 р. скоротилась на 3011 тис.грн або на 16,1%. В цілому за період обсяги як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей були значними, що є негативною характеристикою дотримання платіжної дисципліни ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ».

Чистий дохід від реалізації ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» зростав протягом дослідженого періоду: у 2023 р. на 254939 тис.грн або на 31052,3% та вже у 2023 р. лише на 130226 тис.грн або на 50,9%. В цілому за період приріст чистого доходу склав 46914,1% або ж 385165 тис.грн. Відповідно зростала і собівартість реалізації: у 2023 р. на 226320 тис.грн або на 44904,8% та вже у 2024 р. лише на 33597 тис.грн або на 14,8%. І тут варто відмітити збільшення співвідношення собівартості і чистого доходу від реалізації з 61,4% у 2022 р. до 88,7% у 2023 р. та скорочення цього показника до 67,5% у 2024 р. що вказує суттєве здорожчання вартості реалізації у 2023 р., та часткове подолання цієї проблеми у 2024 р. Варто відмітити позитивну, в цілому за період, динаміку фінансового результату від операційної діяльності: зростання склало 93507

тис.грн або ж 196,3%. Рентабельність операційної діяльності коливалась: у 2023 р. скоротилась на 166,9% в абсолютному вимірі або ж на 95,6% у відносному, а вже у 2024 р. зросла на 35,0% в абсолютному вимірі або ж на 451,9% у відносному.

За прибуткової операційної діяльності протягом дослідженого періоду ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» має значні обороти по операціях фінансової та інвестиційної діяльності, і понесені витрати перевищують отримані тут доходи. Відповідно і фінансовий результат всієї діяльності набуває від'ємних значень, проте у 2023 р. він скоротився на 154960 тис.грн або на 45,1%, а вже у 2024 р. зріс на 47108 тис.грн або на 25,0%. Єдиним позитивом є скорочення величини збитку ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» на 107852 тис.грн або на 31,4%.

Розглянемо склад та динаміку активів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 роках (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка активів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки						Відхилення			
	2022		2023		2024		2023/ 2022		2024/ 2023	
	сума, тис.грн	частка, %	сума, тис.грн	частка, %	сума, тис.грн	частка, %	суми, тис.грн	частки, %	суми, тис.грн	частки, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. Необоротні активи:	1188194	73,92	1335940	79,47	1338193	72,20	+147746	+5,55	+2253	-7,28
Нематеріальні активи	1196	0,07	683	0,04	2760	0,15	-513	-0,03	+2077	+0,11
первісна вартість	1497	0,09	1497	0,09	4762	0,26	0	0	+3265	+0,17
накопичена амортизація	301	0,02	814	0,05	2002	0,11	+513	+0,03	+1188	+0,06
Незавершені капітальні інвестиції	1127249	70,13	49322	2,93	100198	5,41	-1077927	-67,20	+50876	+2,47
Основні засоби:	44834	2,79	1236471	73,56	1185771	63,97	+1191637	+70,77	-50700	-9,58
первісна вартість	63055	3,92	1356804	80,72	1401029	75,59	+1293749	+76,79	+44225	-5,13
знос	18221	1,13	120333	7,16	215258	11,61	+102112	+6,02	+94925	+4,46

Кінець таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Довгострокові фінансові інвестиції	14915	0,93	49464	2,94	49464	2,67	+34549	+2,01	0	-0,27
II. Оборотні активи	419112	26,08	345040	20,53	515319	27,80	-74072	-5,55	+170279	+7,28
Запаси	153441	9,55	40428	2,41	33063	1,78	-113013	-7,14	-7365	-0,62
ДЗ за продукцію	91854	5,71	39939	2,38	77430	4,18	-51915	-3,34	+37491	+1,80
ДЗ за розрахунками: за виданими авансами	19932	1,24	46721	2,78	31887	1,72	+26789	+1,54	-14834	-1,06
з бюджетом	4099	0,26	900	0,05	797	0,04	-3199	-0,20	-103	-0,01
Інша поточна ДЗ	4938	0,31	22875	1,36	48367	2,61	+17937	+1,05	+25492	+1,25
Грошові кошти та їх еквіваленти	128225	7,98	164038	9,76	274499	14,81	+35813	+1,78	+110461	+5,05
Витрати майбутніх періодів	6519	0,41	425	0,03	1029	0,06	-6094	-0,38	+604	+0,03
Інші оборотні активи	10104	0,63	29714	1,77	48247	2,60	+19610	+1,14	+18533	+0,84
Баланс	1607306	100	1680980	100	1853512	100	+73674	0	+172532	0

Джерело: розраховано автором

Відповідно до специфіки діяльності підприємства протягом дослідженого періоду необоротні активи становили близько 2/3 від усіх активів, у 2023 р. частка їх зростає навіть до 79,47%, а на кінець періоду – у 2024 р. – їх частка скоротилась незначно до 72,20% (рисунки 2.1).

У складі необоротних активів у 2022 р. найбільшу питому вагу – 70,13% – займали незавершені капітальні інвестиції, а вже протягом 2023-2024 років на перше місце вийшли основні засоби: 73,56% та 63,97%, тобто відповідно до специфіки діяльності, а саме «надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна», було здійснено інвестування в створення основних засобів для ведення операційної діяльності. Відповідно до коливання частки необоротних активів змінювалась і питома вага оборотних: скоротилась з 26,08% у 2022 р. до 20,53% у 2023 р. та зростає до 27,80% у 2024 р.

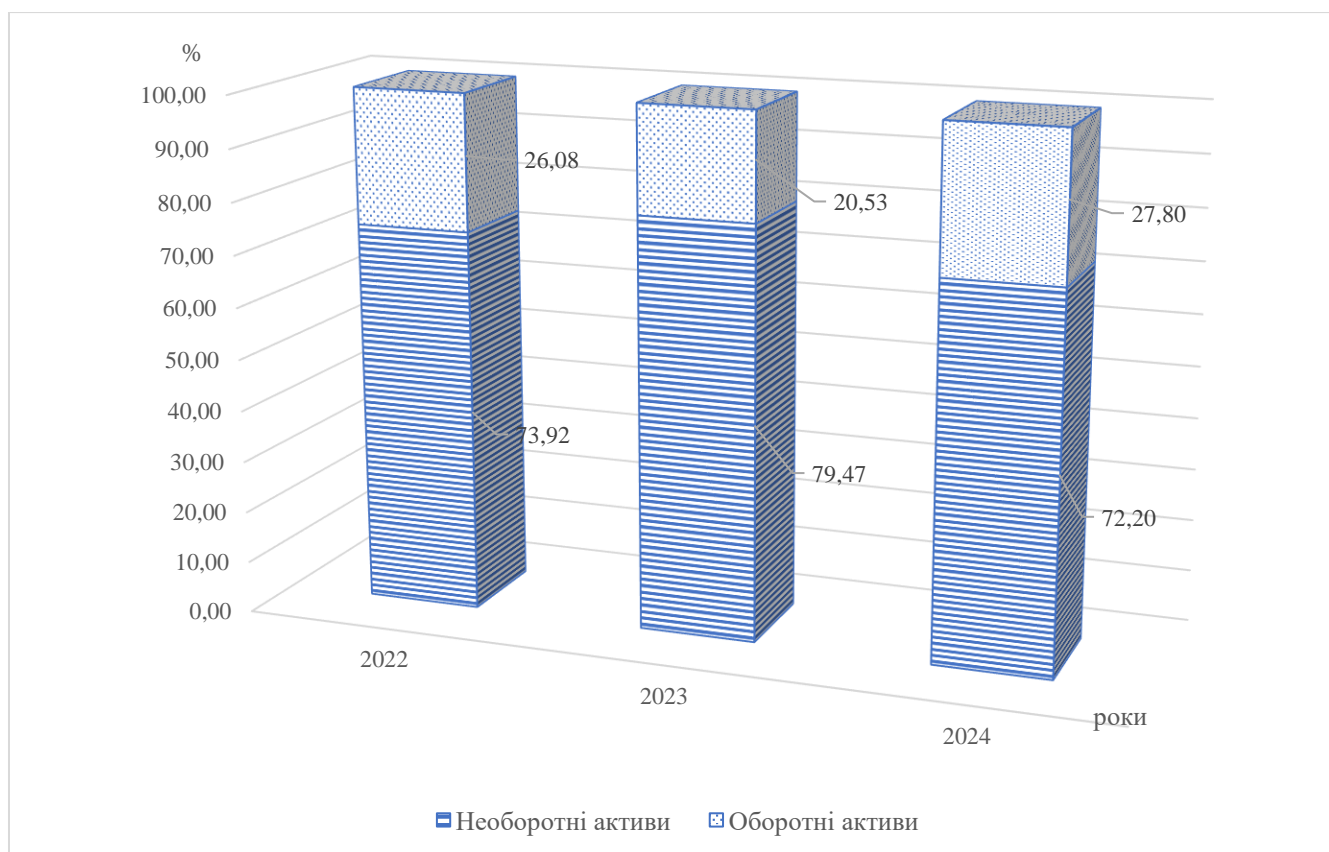

Рисунок 2.1 – Динаміка структури активів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Найбільшу частку у складі оборотних активів займають грошові кошти та їх еквіваленти: 7,98% активів у 2022 р., 9,76% активів у 2023 р., 14,81% активів у 2024 р., тобто найбільш ліквідні активи становлять достатньо великий обсяг. Далі за питомою вагою йде дебіторська заборгованість, що стабільно займає 7-8% в активах. А потім йдуть запаси, що скоротились з 9,55% активів у 2022 р. до 1,78% активів у 2024 р.

Далі розглянемо склад та динаміку пасивів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр. (таблиця 2.7).

Динаміка пасивів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» є тотожною динаміці активів, оскільки це ті самі ж кошти, але пасив показує джерела формування, в той час як актив – напрями вкладення цих коштів.

Отже, відбулось зростання пасивів на 73674 тис.грн у 2023 році та на 172532 тис.грн у 2024 році.

Таблиця 2.7 – Склад та динаміка пасивів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки						Відхилення			
	2022		2023		2024		2023/ 2022		2024/ 2023	
	сума, тис.грн	частка, %	сума, тис.грн	частка, %	сума, тис.грн	частка, %	суми, тис.грн	частки, %	суми, тис.грн	частки, %
I. Власний капітал:	(509445)	(31,70)	(799484)	(47,56)	(1188568)	(64,13)	+290039	+15,87	+389084	+16,56
Зареєстрований (пайовий) капітал	103854	6,46	110248	6,56	110248	5,95	+6394	+0,10	0	-0,61
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(613299)	(38,16)	(909732)	(54,12)	(1298816)	(70,07)	+296433	+15,96	+389084	+15,95
II. Довгострокові зобов'язання	2089328	129,99	2411380	143,45	2952499	159,29	+322052	+13,46	+541119	+15,84
Інші довгострокові зобов'язання	2089328	129,99	2411380	143,45	2952499	159,29	+322052	+13,46	+541119	+15,84
III. Поточні зобов'язання	27423	1,71	69084	4,11	89581	4,83	+41661	+2,40	+20497	+0,72
Короткострокові кредити банків	5000	0,31	0	0	0	0	-5000	-0,31	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	10331	0,64	8720	0,52	9237	0,50	-1611	-0,12	+517	-0,02
розрахунками з бюджетом	450	0,03	1144	0,07	2679	0,14	+694	+0,04	+1535	+0,08
розрахунками зі страхування	395	0,02	408	0,02	0	0,00	+13	0	-408	-0,02
розрахунками з оплати праці	1497	0,09	2036	0,12	2995	0,16	+539	+0,03	+959	+0,04
одержаними авансами	2995	0,19	6407	0,38	793	0,04	+3412	+0,19	-5614	-0,34
Поточні забезпечення	1392	0,09	1697	0,10	3552	0,19	+305	+0,01	+1855	+0,09
Інші поточні зобов'язання	5363	0,33	48672	2,90	70325	3,79	+43309	+2,56	+21653	+0,90
Баланс	1607306	100	1680980	100	1853512	100	+73674	0	+172532	0

Джерело: розраховано автором

У структурі пасивів підприємства є як власний капітал, так і довгострокові та короткострокові зобов'язання (рисунки 2.2).

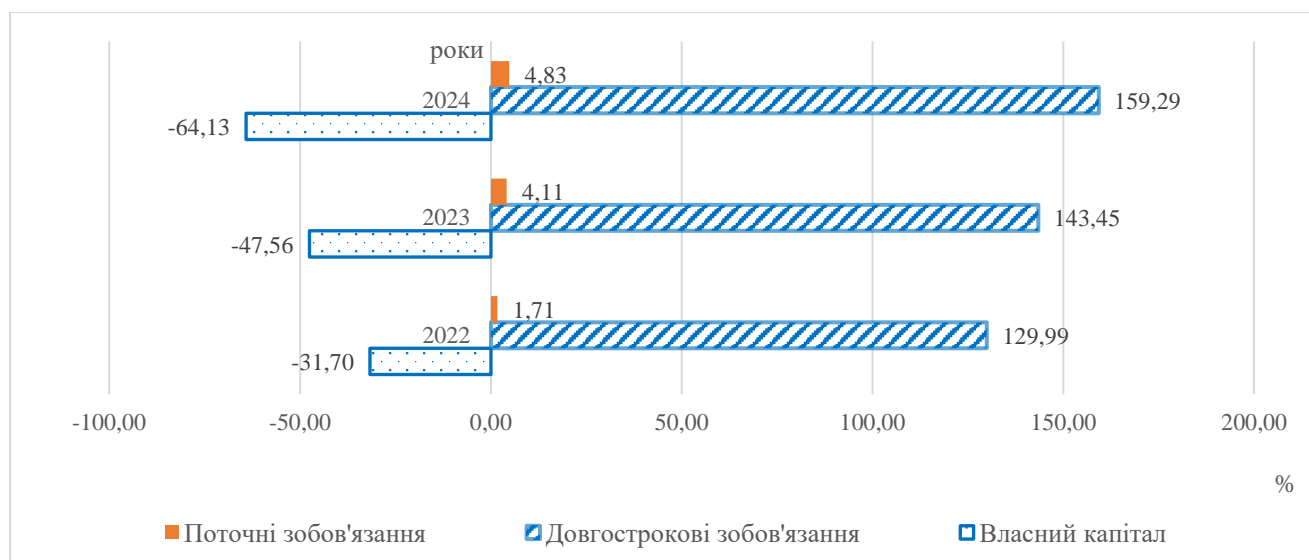

Рисунок 2.2 – Динаміка структури пасивів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Власний капітал протягом усього періоду набуває від'ємного значення і становить (31,70%) підсумку пасивів у 2022 р., (47,56%) підсумку пасивів у 2023 р., (64,13%) підсумку пасивів у 2024 р. Зростання від'ємного значення власного капіталу за період в абсолютному вимірі становило 679123 тис.грн або на 133,3%. Причиною цьому є отримані протягом всього періоду збитки, що списуються за рахунок власного капіталу. Зростання суми непокритого збитку на балансі становило близько 16% щорічно, загальне зростання за період в абсолютному вимірі становило 685517 тис.грн або на 111,8%. Довгострокові зобов'язання підприємства представлені таким видом зобов'язань як інші довгострокові зобов'язання, що включають «зобов'язання із залучення позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки (довгострокові векселі видані, зобов'язання за облігаціями)» [17]. Питома вага довгострокових зобов'язань, як джерела фінансування активів, в умовах наростаючої збитковості діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ», є суттєвою та перевищує 100% підсумку пасиву. Динаміка довгострокових зобов'язань також наростаюча: +13,46% у 2023 р. та +15,84% у 2024 р. Поточні зобов'язання становлять менше 5% у пасивах, проте частка їх зростає: з 1,71% у 2022 р. до 4,11% у 2023 р. та до 4,83% у 2024 р. В складі поточних зобов'язань короткострокові кредити банків були лише у 2022 р., що були погашені і в

наступних роках на балансі була лише поточна кредиторська заборгованість перед різними групами кредиторів.

Проведемо оцінку фінансового стану ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» використовуючи показниками ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. У таблиці 2.8 подано відносні показники ліквідності підприємства.

Таблиця 2.8 – Показники ліквідності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Нормативне значення	Роки			Відхилення (+,-)	
		2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 - 0,35	4,68	2,37	3,06	-2,30	+0,69
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,7-1	9,69	4,41	5,38	-5,28	+0,97
Коефіцієнт загальної ліквідності	Більше 1	15,28	15,28	4,99	0	-10,29

Джерело: розраховано автором

Відповідно до розрахованих показників та проаналізованої раніше структури пасивів підприємства, поточні зобов'язання в яких становлять менше 5%, бачимо значне перевищення показників ліквідності підприємства над їх нормативними значеннями. Аналогічна ситуація спостерігається і за розрахованими у таблиці 2.9 показниками платоспроможності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ».

Таблиця 2.9 – Показники платоспроможності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Нормативне значення	Роки			Відхилення (+,-)	
		2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023
Коефіцієнт миттєвої платоспроможності	не менше 0,2	4,68	2,37	3,06	-2,30	+0,69
Коефіцієнт швидкої платоспроможності	не менше 1	8,35	3,31	4,48	-5,05	+1,17
Загальний коефіцієнт платоспроможності	не нижче 2	15,28	4,99	5,75	-10,29	+0,76

Джерело: розраховано автором

Значення групи показників платоспроможності також є вищими за рекомендовані. Отже, проблем із забезпеченням погашення поточних зобов'язань підприємство не має.

Далі розрахуємо абсолютні показники фінансової стійкості (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Абсолютні показники фінансової стійкості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023
Власний капітал	-509445	-799484	-1188568	+290039	+389084
Необоротні активи	1188194	1335940	1338193	+147746	+2253
Власні оборотні кошти (ВОК)	-1697639	-2135424	-2526761	+437785	+391337
Довгострокові зобов'язання	2089328	2411380	2952499	+322052	+541119
Власні і довгострокові джерела формування запасів і витрат (ВД)	391689	275956	425738	-115733	+149782
Поточні зобов'язання	27423	69084	89581	+41661	+20497
Загальна величина джерел формування запасів і витрат (ЗДФ)	419112	345040	515319	-74072	+170279
Запаси і витрати (ЗВ)	153441	40428	33063	-113013	-7365
Надлишок (нестача) ВОК	-1851080	-2175852	-2559824	-324772	-383972
Надлишок (нестача) ВД	238248	235528	392675	-2720	+157147
Надлишок (нестача) ЗДФ	265671	304612	482256	+38941	+177644

Джерело: розраховано автором

За даними розрахунків у таблиці 2.10, робимо висновок, що у дослідженому періоді підприємство знаходиться у стані нормальної фінансової стійкості:

$$M_2 = (0; 1; 1), \text{ тобто } \Delta \text{ВОК} < 0; \Delta \text{ВД} > 0; \Delta \text{ЗДФ} > 0.$$

Зазначимо також від'ємне значення у дослідженому періоді таких показників як власний капітал та власні оборотні кошти, що свідчить про значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Єдиним позитивом є той факт, що позикові джерела є довгостроковими зобов'язаннями і підприємство має час для маневру на їх обслуговування та погашення в майбутньому.

Додаймо аналіз відносних показників фінансової стійкості (таблиця 2.11).

Таблиця 2.11 – Відносні показники фінансової стійкості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (-,+)	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023
Коефіцієнт фінансової незалежності (більше 0,5)	(0,32)	(0,48)	(0,64)	-0,16	-0,17
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (більше 0,2)	3,33	2,67	2,13	-0,66	-0,55
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	(4,16)	(3,10)	(2,56)	+1,05	+0,54
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	1,32	1,48	1,64	+0,16	+0,17
Коефіцієнт фінансової залежності (1,67-2,5)	(3,16)	(2,10)	(1,56)	+1,05	+0,54

Джерело: розраховано автором

Як бачимо, відносні показники фінансової стійкості, котрі базуються на значенні власного капіталу, набувають як і він від'ємних значень, а тому сигналізують про потенційну нестійкість фінансового стану, підкреслюють проблему фінансової незалежності через значну концентрацію позикового – хоча і довгострокового – капіталу.

У таблиці 2.12 наведено показники ділової активності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 роках.

Оскільки розрахунок показники ділової активності базується на співставленні чистого доходу і різних груп активів підприємства, то у 2022 році у зв'язку із доволі невеликою сумою зазначеного показника ділова активність

ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ», оцінена за відповідними показниками, була дуже невисокою.

Таблиця 2.12 – Показники ділової активності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (-,+)	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023
1	2	3	4	5	6
Коеф. оборотності всіх активів	0,001	0,156	0,218	+0,155	+0,063
Тривалість обороту всіх активів, дні	687177	2314	1648	-684863	-666
Коеф. завантаженості активів	1908,83	6,43	4,58	-1902,40	-1,85
Коеф. оборотності оборотних активів	0,002	0,669	0,897	+0,668	+0,228
Тривалість обороту оборотних активів, дні	192396	538	401	-191858	-137
Коеф. оборотності ДЗ	0,007	2,212	2,871	+2,205	+0,659
Тривалість обороту ДЗ, дні	53398	163	125	-53235	-37
Коеф. оборотності КЗ	0,036	13,194	15,132	+13,158	+1,938
Тривалість обороту КЗ, дні	9991	27	24	-9963	-3
Коеф. оборотності матеріальних запасів	0,004	2,340	7,087	+2,336	+4,747
Тривалість обороту, дні	93788	154	51	-93634	-103
Фондовіддача	0,019	0,399	0,319	+0,380	-0,081

Джерело: розраховано автором

Зі зростанням протягом 2023-2024 років обсягів чистого доходу спостерігається суттєве пожвавлення ділової активності та скорочення тривалості обороту основних груп активів та поточних зобов'язань, а саме кредиторської заборгованості. Отже, в цілому показники ділової активності демонструють її пожвавлення та позитивну динаміку. У зв'язку із отриманням підприємством збитків протягом дослідженого періоду проводити розрахунок показників рентабельності не є доцільним.

Динаміка та аналіз формування фінансових результатів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 роках наведена в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Формування фінансових результатів діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+; -)			
	2022	2023	2024	абсолютне, тис.грн		відносне, %	
				2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	821	255760	385986	+254939	+130226	+31052,3	+50,9
Інші операційні доходи	74063	14956	85141	-59107	+70185	-79,8	+469,3
Інші фінансові доходи	416722	29005	11393	-387717	-17612	-93,0	-60,7
Інші доходи	96969	55222	60654	-41747	+5432	-43,1	+9,8
Разом доходи	588575	354943	543174	-233632	+188231	-39,7	+53,0
Собівартість реалізованої продукції	504	226824	260421	+226320	+33597	+44904,8	+14,8
Адміністративні витрати	4837	11255	24957	+6418	+13702	+132,7	+121,7
Витрати на збут	86	5716	5415	+5630	-301	+6546,5	-5,3
Інші операційні витрати	21834	7453	39204	-14381	+31751	-65,9	+426,0
Фінансові витрати	268173	122699	155672	-145474	+32973	-54,2	+26,9
Інші витрати	636596	169491	293108	-467105	+123617	-73,4	+72,9
Витрати з податку на прибуток	0	0	0	0	0	0	0
Разом витрати	932030	543438	778777	-388592	+235339	-41,7	+43,3
Валовий прибуток	317	28936	125565	+28619	+96629	+9028,1	+333,9
Фінансовий результат від операційної діяльності	47623	19468	141130	-28155	+121662	-59,1	+624,9
Фінансовий результат до оподаткування	(343455)	(188495)	(235603)	-154960	+47108	-45,1	+25,0
Чистий прибуток (збиток)	(343455)	(188495)	(235603)	-154960	+47108	-45,1	+25,0

Джерело: розраховано автором

У таких складних обставинах для функціонування чистий дохід підприємства зростав: на 31052,3% у 2023 р. та на 50,9% у 2024 р. Карколомне зростання 2023 року пояснюється доволі невеликою сумою чистого доходу у

2022 році. Окрім чистої виручки від реалізації підприємство отримує набагато більші суми доходів від інших видів діяльності, зокрема фінансової, котрі у 2022 році перевищували дохід від основних операцій. У 2023-2024 операційна діяльність відновила генерування сум на порядок більших, ніж у 2022 році.

Відповідно зростали і витрати, проте темпи їх зростання протягом дослідженого періоду випереджали доходи, тому фінансовий результат – збиток – та його динаміка мали негативний характер (рисунк 2.3).

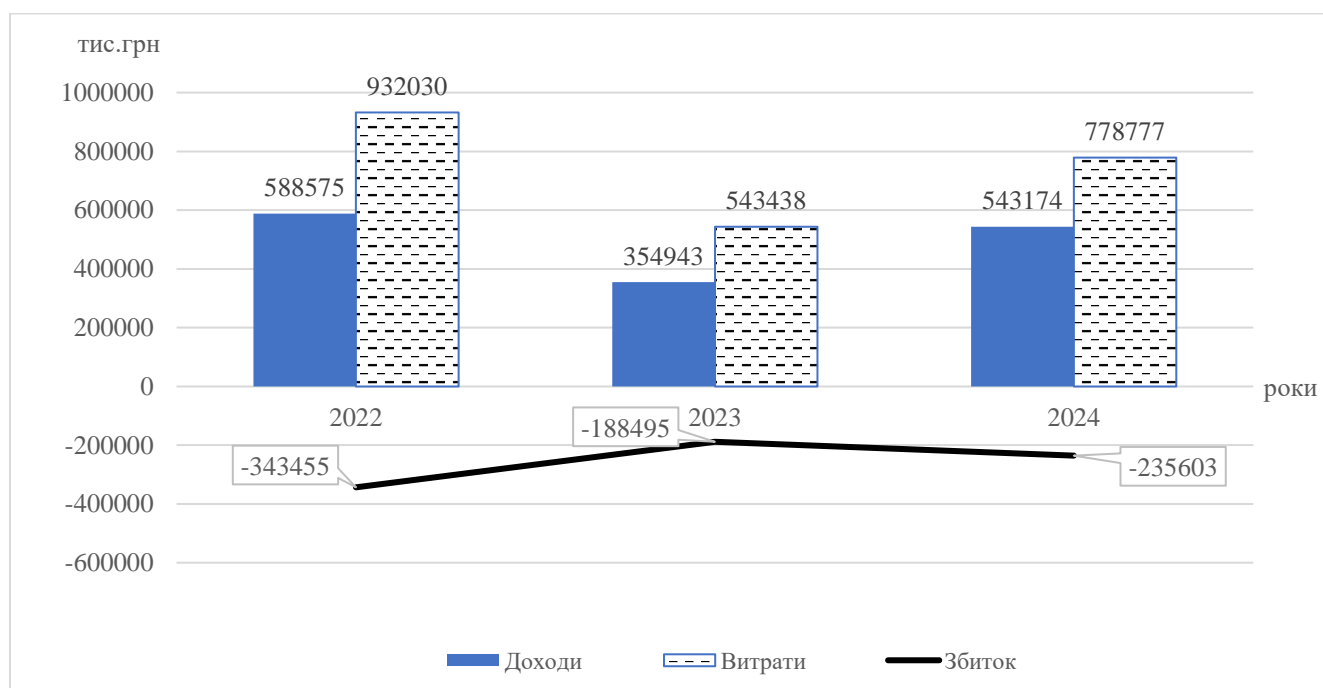

Рисунок 2.3 – Динаміка доходів, витрат та збитку від діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Отже, протягом дослідженого періоду діяльність ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» є збитковою, хоча рівень рентабельності саме операційної діяльності є доволі високим. Проте витрати інших видів діяльності, зокрема обслуговування запозичень спричиняють отримання збитків у кінцевому підрахунку.

2.2 Напрями вдосконалення роботи з дебіторською заборгованістю на основі аналізу дебіторської заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 роках

Як ми виявили у попередньому пункті кваліфікаційної роботи, підприємство знаходиться у нормальному фінансовому стані, хоча значно залежить від запозиченого довгострокового капіталу. Особливість фінансування діяльності за рахунок довгострокових позикових джерел полягає у необхідності вчасно та у повному обсязі їх обслуговувати – сплачувати відсотки за користування ними. Важливою характеристикою фінансового стану тут є ліквідність активів, в які вкладені запозичені ресурси, та платоспроможність підприємства. Розраховані показники ліквідності та платоспроможності засвідчили високий рівень здатності підприємства розраховуватись за своїми поточними зобов'язаннями.

У попередньому розділі кваліфікаційної роботи ми побачили, що частка дебіторської заборгованості в загальних активах ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» не є надто вагомою, а тому потрібно проаналізувати детальніше склад оборотних активів, та оцінити частки найбільш ліквідних з них, котрі використовуються підприємством для розрахунків за своїми зобов'язаннями. У таблиці 2.14 проведено аналіз динаміки та структури дебіторської заборгованості за 2022-2024 рр.

У структурі оборотних активів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» протягом 2022-2024 років дебіторська заборгованість в цілому займає 28,83% у 2022 році, 32,01% у 2023 році та 30,75% у 2024 році, тобто спостерігається певна стабільність в тому, що приблизно 1/3 оборотних активів складається із заборгованості дебіторів.

Таблиця 2.14 – Аналіз динаміки та структури оборотних активів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки						Відхилення			
	2022		2023		2024		2023/ 2022		2024/ 2023	
	сума, тис.грн	частка, %	сума, тис.грн	частка, %	сума, тис.грн	частка, %	суми, тис.грн	частки, %	суми, тис.грн	частки, %
Запаси	153441	36,61	40428	11,72	33063	6,42	- 113013	-24,89	-7365	-5,30
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	91854	21,92	39939	11,58	77430	15,03	-51915	-10,34	+37491	+3,45
Дебіторська заборгованість за розрахунками:										
за виданими авансами	19932	4,76	46721	13,54	31887	6,19	+26789	+8,78	-14834	-7,35
з бюджетом	4099	0,98	900	0,26	797	0,15	-3199	-0,72	-103	-0,11
у т.ч. з податку на прибуток	87	0,02	87	0,03	87	0,02	0	+0,01	0	-0,01
Інша поточна дебіторська заборгованість	4938	1,18	22875	6,63	48367	9,39	+17937	+5,45	+25492	+2,76
Грошові кошти та їх еквіваленти	128225	30,59	164038	47,54	274499	53,27	+35813	+16,95	+110461	+5,73
Витрати майбутніх періодів	6519	1,56	425	0,12	1029	0,20	-6094	-1,43	+604	+0,08
Інші оборотні активи	10104	2,41	29714	8,61	48247	9,36	+19610	+6,20	+18533	+0,75
Усього оборотні активи	419112	100	345040	100	515319	100	+73674	0	+172532	0

Джерело: розраховано автором

Протягом 2022-2024 рр. найбільшу частку у дебіторській заборгованості займала стаття «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги», що призначена для відображення суми, що боргують підприємству

його контрагенти за реалізовану продукцію, товари, роботи, послуги (рисунок 2.4).

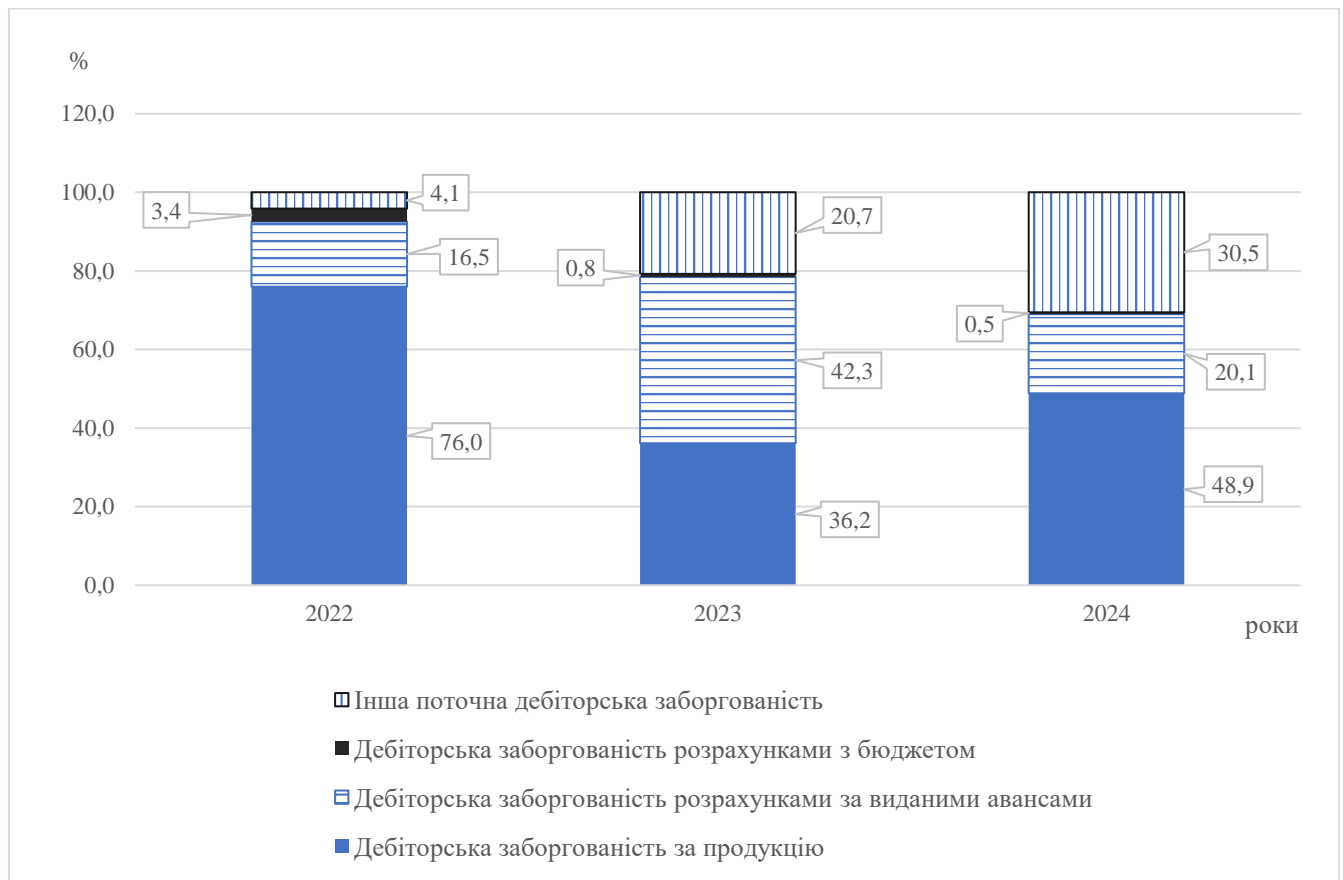

Рисунок 2.4 – Динаміка складових дебіторської заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

У структурі дебіторської заборгованості чіткої тенденції не виявляється, адже у 2022 та 2024 роках превалювала дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги), а от у 2023 році дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами. В абсолютному вимірі стабільною залишалась дебіторська заборгованість з податку на прибуток, в той час як частка усієї заборгованості по розрахункам із бюджетом суттєво скоротилась: з 3,4% на початку періоду до 0,5% на кінець періоду. Отже, переплата по податку на прибуток не могла бути врахованою у зменшення поточних зобов'язань з даного податку, адже підприємство не виходить із зони збитків. А от переплата за іншими податками та зборами до бюджету поступово

враховується у зменшення поточних зобов'язань. Натомість, частка іншої поточної дебіторської заборгованості різко зросла з 4,1% на початку періоду до 30,5% на кінець періоду. Даний вид заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» включає заборгованість підзвітних осіб, тобто «це ті суми, які були видані підзвітним особам і за які вони ще не відзвітували» [5].

Наступним кроком проведемо порівняльний аналіз середньорічних обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр. (таблиця 2.15).

Таблиця 2.15 – Порівняльний аналіз середньорічних обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показники	2022				2023				2024			
	сума, тис.грн		переви- щення		сума, тис.грн		переви- щення		сума, тис.грн		переви- щення	
	ДЗ	КЗ	ДЗ	КЗ	ДЗ	КЗ	ДЗ	КЗ	ДЗ	КЗ	ДЗ	КЗ
Дебіторська/кредиторська заборгованість за:												
товари, роботи, послуги	84494	11119	73375	-	65897	9526	56371	-	58685	8979	49706	-
виданими авансами / одержаними авансами	19167	1498	17669	-	33327	4701	28626	-	39304	3600	35704	-
розрахунками з бюджетом	8446	243	8203	-	2500	797	1703	-	849	1912	-	1063
у т.ч. з податку на прибуток	87	0	87	-	87	0	87	-	87	0	87	-
страхування	-	232	-	232	-	402	-	402	-	204	-	204
оплати праці	-	896	-	896	-	1767	-	1767	-	2516	-	2516
Інша поточна дебіторська заборго- ваність	9672	-	9672	-	13907	-	13907	-	35621	-	35621	-
Разом	121778	12860	108918	-	115629	15024	100606	-	134458	14490	119968	-

Джерело: розраховано автором

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр. демонструє загальну тенденцію

перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською становить: 108 918 тис. грн у 2022 році, 100 606 тис.грн у 2023 році та 119 968 тис.грн у 2024 році. Як бачимо кредиторська заборгованість на балансі ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» невелика, на порядок менше в порівнянні із дебіторською. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості становить: 9,47; 7,70 та 9,28 відповідно по роках. Таке значне переважання дебіторської заборгованості над кредиторською означає відволікання коштів з обороту та, якщо не буде під пильним контролем щодо термінів погашення, в подальшому може спричинити потребу залучати банківські кредити задля забезпечення поточної платоспроможності підприємства у процесі виробничо-господарської діяльності. Далі доцільно розглянути показники оборотності дебіторської заборгованості (таблиця 2.16).

Таблиця 2.16 – Стан дебіторської заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення,		
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	9,47	7,70	9,28	-1,77	+1,58	-0,19
Коефіцієнт завантаження дебіторської заборгованості	148,33	0,45	0,35	-147,88	-0,10	-147,98
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,01	2,21	2,87	+2,21	+0,66	+2,86
Тривалість обороту дебіторської заборгованості (середній період інкасації), дні	53398	163	125	-53235	-37	-53273
Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість	0,28	0,30	0,31	+0,03	+0,01	+0,04
Коефіцієнт рентабельності (збитковості) дебіторської заборгованості	-2,82	-1,63	-1,75	-1,19	+0,12	-1,07

Джерело: розраховано автором

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей засвідчило негативну динаміку, оскільки рекомендоване значення 1, тобто

дебіторська та кредиторська заборгованості в нормі повинні врівноважуватись, знаходячись на приблизно одному рівні. Стабільним залишається рівень відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість. Як видно з показників оборотності відбулося суттєве пришвидшення оборотності дебіторської заборгованості та скорочення тривалості періоду її погашення. Середній період інкасації значно скоротився, що є позитивним зрушенням в питанні поживлення ділової активності. Проте в силу того, що підприємство у 2022-2024 роках знаходиться у зоні збитків, то мова про рентабельність не йде. Оцінюючи рівень збитковості дебіторської заборгованості, бачимо його зниження в цілому на період на 1,07 (або ж 107%).

Головне завдання по роботі із дебіторською заборгованістю – недопущення її накопичення у значних обсягах, відсутність контролю за термінами платежів, прострочення виконання договірних зобов'язань контрагентами. А отже і наростання нестачі коштів, на які розраховувало підприємство, виникнення потреби у кредитних коштах на покриття нестачі оборотних активів для забезпечення виробничого циклу. Одним із суттєвих чинників ефективної роботи українських підприємств є встановлення раціонального рівня дебіторської заборгованості та її частки у структурі оборотних активів. Це має вирішальне значення для забезпечення належної ліквідності та управління ризиками, пов'язаними з непогашеними зобов'язаннями.

Оптимізація сум та структури дебіторської заборгованості є важливою для розвитку як окремого підприємства, так і економіки країни в цілому, адже це сприятиме зменшенню іммобілізованих у заборгованості ресурсів, скороченню потреби у їх фінансуванні та підвищить ліквідність та репутацію підприємства як надійного партнера). Оптимальний – в умовах кожного конкретного підприємства – обсяг дебіторської заборгованості має забезпечувати стабільну платоспроможність і належний рівень ліквідності підприємства та дозволить маневрувати цим ресурсом. У таблиці 2.17

представлені напрями оптимізації роботи з обслуговування дебіторської заборгованості підприємства.

Таблиця 2.17 – Напрями оптимізації роботи з обслуговування дебіторської заборгованості підприємства

№ з/п	Напрямок удосконалення
1.	Ретельна перевірка контрагентів за допомогою сервісів YouControl, Опендатабот тощо для формування правильних формулювань умов контрактів з ними.
2.	Створення системи оцінки боржників на основі ранжування їх за надійністю, платоспроможністю та рівнем ризику несплати боргів
3.	Регулярне проведення інвентаризації розрахунків із дебіторами з метою з'ясування реального стану взаємовідносин з контрагентами
4.	Періодичне нагадування контрагентам про наявність, терміни та умови оплати дебіторської заборгованості
5.	Розробка збалансованої кредитної політики щодо своїх покупців, за якої урівноважується прибутковість та ліквідність
6.	Використання факторингу – продажу банкам права вимоги на дебіторську заборгованість покупців за відвантажену ним продукцію з урахуванням ризику виконання такої вимоги
7.	Стягнення проблемної заборгованості в добровільному (претензійному) або примусовому (судовому) порядку.

Джерело: узагальнено на основі [1, 9, 10, 14, 19]

Зростання дебіторської заборгованості на підприємстві часто обумовлений розширенням обсягів продажу продукції, тому скорочення її обсягів – не найкраща політика. А от використання послуг фінансових посередників є перспективним. У країнах з розвиненою економікою одним із найефективніших способів управління дебіторською заборгованістю вважається факторинг – фінансовий механізм, за якого банк або інша фінансова установа викупує у продавця право на отримання коштів від покупців за вже поставлену продукцію, беручи на себе відповідні ризики.

На рисунку 2.5 подано ключові вигоди, які постачальник отримує завдяки використанню факторингових послуг.

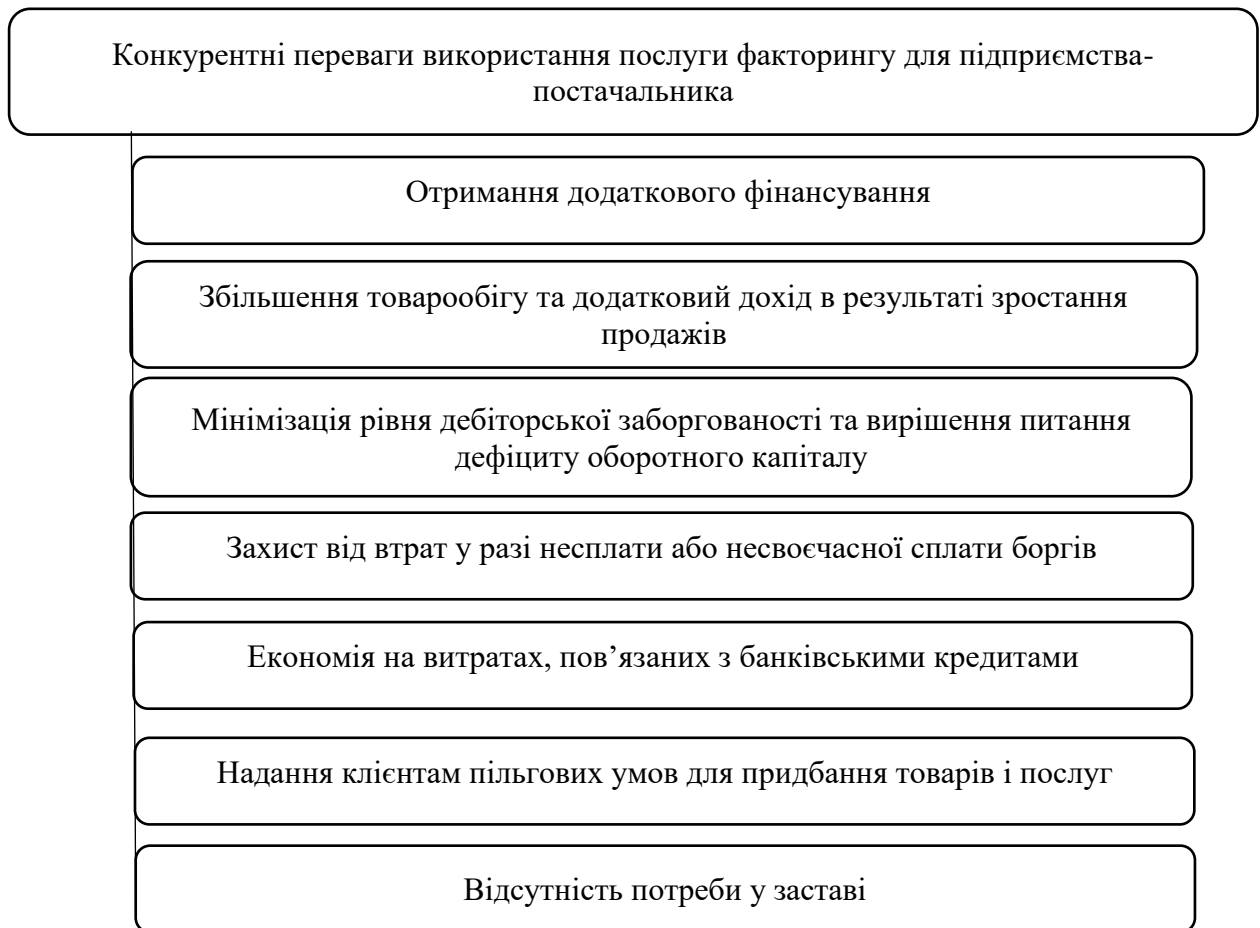

Рисунок 2.5 – Конкурентні переваги використання послуги факторингу для підприємства-постачальника (узагальнено на основі [1, 9, 10, 14, 19])

Отже, виникнення дебіторської заборгованості є звичним елементом фінансового обігу на підприємстві, допоки вона не набуває негативного характеру – не стає довготривалою, а згодом – сумнівною чи безнадійною. Якщо боржники виконують зобов'язання, процес повернення коштів зазвичай не викликає значних складнощів: достатньо телефонного нагадування або офіційного листа-претензії. Проблеми виникають у випадках, коли контрагенти ігнорують вимоги щодо оплати. У такій ситуації компанія змушена залучати юридичних фахівців і розпочинати судовий процес для стягнення боргу, що потребує додаткових витрат часу та ресурсів. Важливим завданням підприємства є відсікати таких потенційно проблемних дебіторів на стадії укладання договорів.

Висновки

У кваліфікаційній роботі відповідно до поставленої мети поглиблені теоретико-методичні засади сутності дебіторської заборгованості, її видів, причин виникнення та впливу на фінансовий стан підприємства.

У першому розділі роботи: з'ясовано суть, види та причини виникнення дебіторської заборгованості в діяльності підприємств; встановлено який вплив чинить наявність на балансі дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства та окреслено завдання по її оптимізації. Підприємства з метою забезпечення безперервності своєї діяльності використовують різні способи оплати своєї продукції задля ведення гнучкої збутової політики, надання преференцій та знижок покупцям, щоб закріпити їх в статусі «постійні». Отже, було з'ясовано, дебіторська заборгованість – це сукупність коштів, які підлягають отриманню підприємством від фізичних або юридичних осіб станом на певну дату за раніше відвантажену їх продукцію. Вона є частиною оборотних активів і відображає зобов'язання клієнтів перед підприємством за поставлені товари, надані послуги чи виконані роботи. Класифікація дебіторської заборгованості за критеріями, наприклад: термін, спосіб, своєчасність оплати, групи дебіторів, дає на практиці можливість оптимізувати процеси роботи зі сформованою на підприємстві заборгованістю. Даний процес показник тісно переплетений із реалізаційною діяльністю компанії.

Вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства є різноплановим. Неконтрольоване накопичення боргів дебіторі знижує ліквідність підприємства, негативно впливає його платоспроможність та ділову активність, вимагає додаткових зусиль для повернення заборгованих покупцями коштів. Тому головним аспектом ефективної роботи з дебіторською заборгованістю є здійснення постійного контролю за станом оплати покупцями виставлених їм рахунків.

У другому розділі роботи проведено загальний аналіз сучасного стану дебіторської заборгованості підприємств в Україні; здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» у 2022-2024 роках; та досліджено стан дебіторської заборгованості ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» та окреслено напрями оптимізації роботи з обслуговування дебіторської заборгованості підприємства.

Досліджуваний період – 2022-2024 роки – увесь повністю проходив в умовах воєнного стану, а отже несприятливого зовнішнього економічного та безпекового середовища. Криза загострила питання платіжної дисципліни підприємств, що проявляється у зростанні боргових зобов'язань, зокрема і прострочених. Натомість, продаж товарів, робіт, послуг на умовах оплати частинами чи з відтермінуванням платежу, розглядається в якості конкурентної переваги у сучасних ринкових умовах, котра забезпечує підвищення попиту та стабільну реалізацію. Надскладні умови функціонування підприємств посилюють кризу заборгованості. Підтверджують дану тезу статистичні дослідження Державної служби статистики, котрі демонструють постійне зростання сум дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів вітчизняних підприємств.

ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» засновано 24.07.2012 на базі приватної власності засновника та кінцевого бенефіціарного власника – компанії «КОМПАНІЯ РАЙЗЕН МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ХОЛДИНГ ЛТД». Підприємство розташовано в одному із рекреаційних районів Хмельницької області, а саме у місцині під назвою «Подільська Швейцарія», що у селищі Сатанів. «ARDEN PALACE» – це унікальний санаторно-курортний комплекс. Основний вид діяльності ТОВ здійснюється за КВЕД 68.20 «Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна». ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» володіє корпоративними правами 7 компаній, з них 3 знаходяться в стадії припинення, котрі у сукупності формують «ARDEN PALACE» – унікальний санаторно-курортний комплекс.

Дослідження фінансового стану показало, що підприємство знаходиться у стані нормальної фінансової стійкості. Зазначимо також від'ємне значення у дослідженому періоді таких показників як власний капітал та власні оборотні кошти, що свідчить про значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Єдиним позитивом є той факт, що позикові джерела є довгостроковими зобов'язаннями і підприємство має час для маневру на їх обслуговування та погашення в майбутньому. За прибуткової операційної діяльності протягом дослідженого періоду ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» має значні обороти по операціях фінансової та інвестиційної діяльності, і понесені витрати перевищують отримані тут доходи. Відповідно і фінансовий результат всієї діяльності набуває від'ємних значень, проте у 2023 р. він скоротився на 154960 тис.грн або на 45,1%, а вже у 2024 р. зріс на 47108 тис.грн або на 25,0%. Єдиним позитивом є скорочення величини збитку ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» на 107852 тис.грн або на 31,4%. У структурі оборотних активів ТОВ «АРДЕН ПАЛАЦ» протягом 2022-2024 років дебіторська заборгованість в цілому займає 28,83% у 2022 році, 32,01% у 2023 році та 30,75% у 2024 році, тобто спостерігається певна стабільність в тому, що приблизно 1/3 оборотних активів складається із заборгованості дебіторів. Стабільним залишається рівень відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість. Як видно з показників оборотності відбулося суттєве пришвидшення оборотності дебіторської заборгованості та скорочення тривалості періоду її погашення. Середній період інкасації значно скоротився, що є позитивним зрушенням в питанні поживлення ділової активності.

Отже, головне завдання по роботі із дебіторською заборгованістю – недопущення її накопичення у значних обсягах, відсутність контролю за термінами платежів, прострочення виконання договірних зобов'язань контрагентами. А отже і наростання нестачі коштів, на які розраховувало підприємство, виникнення потреби у кредитних коштах на покриття нестачі оборотних активів для забезпечення виробничого циклу.

Список використаних джерел

1. Беялов Т.Е. Аналіз форм і методів управління дебіторською заборгованістю у складі оперативних фінансових активів корпорації. / Т.Е. Беялов // Актуальні проблеми економіки. – 2020. – №9 (51). – С.30-36.
2. Бондаренко О.С. Сучасні підходи до обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці / О.С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 18. – С. 36-39.
3. Борщевський В. Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України / В. Борщевський, І. Куропась, О. Микита // Громадський простір [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cutt.ly/7erifm9J> (дата звернення: 05.05.2025).
4. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / ред. Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2005. – 756 с.
5. Гладких Т.В. Фінансовий облік: навч. посібник / Т.В. Гладких. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 480 с.
6. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства / Є. П. Гнатенко, В. В. Волошина // Науковий вісник мну імені в. О. Сухомлинського. Економічні науки. – 2015. – № 1 (4). – С.38-42.
7. Гнатенко Є.П. Порівняльна характеристика обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній і міжнародній практиці / Є.П. Гнатенко, Я.В. Ігнат'єва // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. – 2016. – № 2. – С. 67-72
8. Гуня В.О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В.О. Гуня. // Економічний простір. – 2014. – № 19. – С. 124-131
9. Гуцаленко Л.В. Контроль дебіторської заборгованості в управлінні підприємством / Л.В. Гуцаленко, І.С. Слободянюк // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія «Економічні науки». – 2020. – № 1(56). – С. 154-159.

10. Дубовик М.Ф. Концептуальні аспекти міжнародної та української практики формування та використання резерву сумнівних боргів / М.Ф. Дубовик, А.В. Озеран // Науковий журнал «Альманах науки». –2021. – № 5 (50). – С. 13-18

11. Економічна статистика. Економічна діяльність. Діяльність підприємств [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 17.05.2025)

12. Кіндрацька Г. І. Аналіз господарської діяльності : підручник. /Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 320 с

13. Колісник О.П. Теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу дебіторської заборгованості у сфері інформації та телекомунікацій / О.П. Колісник // Modern Economics. – 2019. – № 15. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua> (дата звернення: 08.05.2025)

14. Кононенко Л.В. Управління дебіторською заборгованістю: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. / Л.В. Кононенко, Н.П. Сисоліна, О.В. Юрченко // Економічний простір. – 2021. – № 166. – С. 104-109

15. Лисак О. П. Економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованості / О. П. Лисак // ЛОГОС. Мистецтво наукової думки. – 2020. – Вип. 10. – С. 68

16. Літвінчук І. Облік безнадійної дебіторської заборгованості в прикладах / І. Літвінчук // Інтерактивна бухгалтерія. – 2016. – № 136 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/17418> (дата звернення: 16.05.2025)

17. Лучко М.Р. Фінансовий аналіз : навч. посібник / М.Р.Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. –304 с.

18. Майборода О. Є. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості / О.Є. Майборода, І.П. Косарева, І. О. Корабейнікова // Економіка і суспільство. – 2018. – Вип. 15. – С. 396-402.

19. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю / Н.О. Матицина // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 12. – С. 38-42.

20. Меліхова Т.О. Сучасні проблеми обліку дебіторської заборгованості / Т.О. Меліхова, Д.А. Мась // Соціально-економічний розвиток: матеріали XXXII Міжн. наук.-практ. конф., Чернівці, 18–19 січня 2016 р. – Т. 2. – К.: Науково-видавничий центр «Лабораторія думки», 2016. – С. 22-23.

21. Митна енциклопедія / І. Г. Бережнюк [та ін.] – Хм. : ПП Мельник А. А., 2013. – 472 с.

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32). Фінансові інструменти: подання [Електронний ресурс] // Оф.сайт ВРУ – Режим доступу: <https://cutt.ly/MrxSAs2Y> (дата звернення: 16.05.2025)

23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 (МСБО 39). Фінансові інструменти: визнання та оцінка [Електронний ресурс] // Оф.сайт МФУ – Режим доступу: <https://cutt.ly/2rxSAIr2> (дата звернення: 16.05.2025)

24. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Дохід від договорів з клієнтами» [Електронний ресурс] // Оф.сайт МФУ – Режим доступу: <https://cutt.ly/prxSAHD1> (дата звернення 16.05.2025)

25. Опендатабот [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://opendatabot.ua/c/38087507/>(дата звернення: 17.05.2025)

26. Пилипенко Л. М. Фінансовий аналіз / Л. М. Пилипенко [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.vns.lp.edu.ua>. (дата звернення: 20.05.2025)

27. Пінчук Т.А. Економічна характеристика дефініції «дебіторська заборгованість» та методологічні підходи до її класифікації / Т.А. Пінчук, Н.Я. Стефанович, А.В. Кумейко // Економіка та суспільство. – 2023. – Випуск 47 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/5rxSA9aS> (дата звернення: 16.05.2025)

28. Плікус І.Й. Імплементация МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» в систему обліку дебіторської заборгованості / Плікус І.Й., І.С.Ганус, А.В. Гордєєва // Інфраструктура ринку. – 2019. – Випуск 37. – С.749-757.

29. Про затвердження НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]: наказ № 237 : [видано Міністерства фінансів України 08.10.1999 р.] // Оф.сайт ВРУ – Режим доступу: <https://cutt.ly/TrxSSrR9> (дата звернення 16.05.2025)

30. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2017. – 668 с.

31. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / І. В. Сіменко. – Київ : ЦУЛ, 2016. –384 с.

32. Степаненко О.І. аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства / О.І. Степаненко, М.Ф.Дубовик // Проблеми системного підходу в економіці. – 2022. – Випуск № 2(88). – 116-125

33. Таратута Л.В. Управління поточною дебіторською заборгованістю в умовах кризи / Л.В. Таратута // Сталий розвиток економіки. – 2021. – №4. – С. 220-228

34. Теницька, Н. Б. Підвищення платоспроможності підприємства шляхом оптимізації дебіторської заборгованості / Н. Б. Теницька, Ю. С. Гришко. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 366-369

35. Трекер економіки України під час війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cutt.ly/OrxSSmJN> (дата звернення: 08.05.2025)

36. Федоренко О. С. Аналіз сучасних підходів до управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах загострення економічної кризи / О. С. Федоренко, М.О. Колотуша // Академічні візії. – 2023. – Випуск 26. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/irxSFqTn> (дата звернення: 08.05.2025)

37. Хохлов М.П. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства / Хохлов М.П., Корнієнко О.С. // Економіка та суспільство. – 2019. – № 10. – С. 36-41.

38. Шехтерле Р.Р. Порівняльний аспект обліку дебіторської заборгованості підприємства за П(С) БО та МСФЗ / Р.Р. Шехтерле // Економіка і суспільство. – 2018. – Вип.16 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/brxSFdrK> (дата звернення: 16.05.2025).

39. Ямненко Г. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства / Г. Ямненко // International Electronic Scientific Journal. – 2017. – Т.3. – №2 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/mrxSFvv1> (дата звернення: 16.05.2025)

40. Atrill P. Financial Accounting for Decision Makers : 9th edition / P. Atrill, E. McLaney. – Pearson, 2019. – 616 p.

41. Kravtsov A. Innovative financial methods for optimising the solvency of accounts receivable and their impact on the efficiency of a company's operations / A. Kravtsov // Ekonomika APK. – 2022. – 29(3) – P.42-50.

Додатки